

HABARI

INFORMATION OM TANZANIA

41 årg

Nr 4 2009

Tema: Klimat och energi

Ur innehållet: Klimatkrisen, Vi-skogen, Mat och biobränsle, Biogas, Vindkraft, Miljöteknik.

TIDNINGEN HABARI

utges av
**SVENSK-TANZANISKA
FÖRENINGEN
SVETAN**

REDAKTION e-post: habari@svetan.org

Lars Asker, redaktör tel 08-38 48 55, mobil 0705 85 23 10
Friherregatan 133, 165 58 Hässelby

Göran Berleen tel 08-583 57301 (hem) mobil 073 976 1862

Lennart Ekblad tel 073 909 40 23

Erik Janson tel 08-6697739

Eva Löfgren tel 08-36 48 88 (hem), mobil 0702 11 98 68

Sten Löfgren tel 08-36 48 88 (hem), mobil 0708 90 59 59
fax 08-760 50 59

Folke Strömberg tel 08-91 73 27, mobil 0706 91 73 06
Årstavägen 113, 120 58 Årsta

PRISUPPGIFTER 2010

SVETAN-medlemskap inkl HABARI	300 kr
Familjemedlem exkl HABARI	50 kr
Ungdomsmedlemskap	150 kr
Prenumeration HABARI	225 kr
Enstaka HABARI	50 kr

(äldre nummer pris efter överenskommelse)

Betala in korrekt belopp på SVETANs postgiro 35 95 50-1
– ange på talongen vad som önskas.

ÄMNESOMRÅDEN i tidigare HABARI

3-4/98 Jubileumsnummer	2/04 Musik
1/99 Symposium/Nykterhet	3/04 Gruvnäringen
2/99 Ekonomi, Årsmöte, Resor	4/04 HIV / AIDS
3/99 Presidentbesök	1/05 Resor, turism
4/99 Media, Skulptörskolan	2/05 Forskning
1/00 Nyerere, Barbro, Utbildning	3/05 Konst och kultur
2/00 Tanzania-bilden, Förlag	4/05 Demokrati och utveckling
3/00 AIDS, Utbildning, Resor	1/06 Lake Victoria, ny regering mm
4/00 Mama Barbros skola, Litteratur	2/06 Alkohol
1/01 Dar es Salaam	3/06 Kvinnors villkor
2/01 Zanzibar	4/06 Utbildning
3/01 Utbildning, AIDS, Zanzibar	1/07 Swahilikulturen
4/01 Swahili	2/07 Jordbruk
1/02 Uhuru 40år, JOHA, skulptörproj	3/07 Investeringspolitik mm
2/02 AIDS, IT, JOHA Trust	4/07 Flyktingar
3/02 Bagamoyo, Missionssjukvård	1/08 Tumaini, snidade dörrar mm
4/02 Slavrutten, ekonomisk reform	2/08 Bildkonst
1/03 Lake Victoria med kringområde	3/08 Kina, NAI, Zanzibar mm
2/03 Kilimanjaro	4/08 Makondeskulptur, Kina, WIOMSA
3/03 Stödorganisationer, Tingatinga	1/09 SVETAN 40 ÅR
4/03 Urbanisering	2/09 Parlör, politiska makten, slaveri
1/04 Lokala språk och kulturer	3/09 Biståndshist., Tumaini, livshist.

Omslag: Trädplantering och arbete med barn och ungdomar är en investering för framtiden.

Foto: VI-skogen

Kopior på enstaka HABARI-artiklar kan beställas från redaktionen – kontakta Lars Asker. Eftertryck eller utdrag ur artiklar får endast ske med författarens tillstånd. Citera oss gärna, men ange källan!

Myran Grafiska, Varberg 2009, ISSN 0345-437
Tryckt på miljövänligt papper

sid 2 - Habari 4/2009

SVETAN

www.svetan.org

BOX 22003
104 22 STOCKHOLM

e-post: info@svetan.org

Organisationsnummer
802006-3635

***

STYRELSE

e-post: styrelsen@svetan.org

Helena Nyström, ordförande
tel 008-669 36 27

Ann Lorentz-Baarman, kassör
Agneta Johansson, sekreterare
tel 08-510 508 34

Lars Asker, ledamot
Fredrik Gladh, ledamot
tel 08-647 08 87

Sten Löfgren, ledamot
Jon Erik Rehn, ledamot
Harriet Rehn, suppleant
Olle Wallin, suppleant

*

LOKALREPRESENTANTER

Gunilla och Ronny Lundberg
Storgatan 86, 903 33 UMEÅ
tel 090-12 97 92

Olle Wallin
Övermorjärv 14, 952 93 Kalix
tel mob 070-2255057

Torbjörn Klaesson
Lillmossev 49, 663 42 HAMMARÖ
tel 054-52 23 64

Rehema Prick
Åtorps Björkv. 7, 443 31 LERUM
tel 0302-154 13

TANDALA c/o Bo Sahlée
Mariedalsv 56 E, 217 45 MALMÖ

*

STÖDPROJEKT

Skulptörskolan
Postgiro 465 9945-2
Projektkoordinator Sten Löfgren
E-post: sten@svetan.org

Tumaini Children's Center
Kontaktperson Katarina Beck-Friis
E-post: katarina.beck@comhem.se

*

Bagamoyo Sculpture School
P O Box 89
Bagamoyo, Tanzania
E-post: bmsculpt02@hotmail.com

*

Tanzanias ambassad
tel 08-732 24 30 /31
Näsby Allé 6, 183 55 TÄBY
E-post: mailbox@tanemb.se
www.tanemb.se

REDAKTÖRENS SPALT

I detta nummer av Habari finns mycket om klimat och energi som vi hoppas våra läsare skall finna intressant. Det är ju också ett högaktuellt ämne.

Vi vill gärna ha mera kontakt med er läsare, exempelvis önskemål och tips om kommande temanummer. Teman som diskuterats inom redaktionen är:

Musik, Historia, Litteratur, Hållbar utveckling, Svenska företag i Tanzania, Flora o Fauna, Kommunikation (mobiltelefoni, Internet), Religion och kyrkor.

För att kunna fortsätta ge ut Habari behöver vi förstärkning till redaktionen. Man behöver inte alls vara bosatt i Stockholmsområdet bara man har tillgång till en uppkopplad dator. Ju fler vi blir dess bättre kan tidningen bli och belastningen för var och en blir mindre.

Ett annat orosmoln är förslaget om ändringar i kriterierna för "kulturtidskrift" vilket skulle innebära att Habari inte längre skulle kunna komma ifråga för kulturtidskriftsbidrag som vi söker varje år och fått flera gånger.

Vi har lyckats ge ut Habari i 41 år och nog vore det väl synd om vi skulle ge upp nu. Under mina år i Tanzania mötte jag ofta en sorglös optimism, "hakuna matata" som jag ibland kan vara lite avundsjuk på.

Jag hoppas 2010 blir ett bättre år än 2009 på många sätt och för många människor.

God Jul och Gott Nytt År!

Lars Asker

Anpassning till ett nytt klimat

När ni läser detta nummer av Habari så pågår eller har just avslutats FN:s stora klimatomöte i Köpenhamn. Ni vet då om detta möte har resulterat i några steg framåt för miljön och för världens fattiga. Klart är dock att oavsett förhandlingsresultaten i Köpenhamn så kommer ett land som Tanzania att drabbas av kommande klimatförändringar. Effekterna av ett förändrat klimat syns redan.

När jag för 25 år sen skrev en artikel om energi i Habari (Nr 1/1984) så handlade det om Tanzanias dubbla energikriser, dels en oljekris och dels en vedkris. Nu gäller krisen klimatet, men i praktiken så hänger alla tre kriserna ihop. Och allt beror på fattigdom och en orättvis världsordning där den rika världens ohämmade utnyttjande av olja och kol nu gör att de är de fattigaste länderna som drabbas värst av klimatförändringarna.

De kraftigt ökande oljepriserna under 1970-talet och det faktum att Tanzania ekonomiska oljeberoende därigenom på några få år kom att öka från 10 till 60% av landets totala import bidrog till Tanzanias djupa kris på 1980-talet. Samtidigt ökade landets folkmängd kraftigt vilket bidrog till en ökande stress på landets naturresurser. Skogsmark röjdes och började odlas och alltmer timmer, träkol och brännved togs ut från landets få skogsmarker.

Den viktigaste energikällan för tanzanier, såväl för de som bor på landsbygden som i stan, är fortfarande biomassa i form av brännved och träkol. Dessa energislag står för 90% av landets energiomsättning. Olja och el står för 8% respektive 1,2%, och kol, naturgas, sol och vind motsvarar mindre än en procent av energiomsättningen. Endast 10% av befolkningen har tillgång till el i sina bostäder och av dessa bor ca 60% i Dar es Salaam. På

landsbygden har bara 2% el till sina bostäder. Så vedkrisen som jag skrev om för 25 år sen är fortfarande ett reellt problem i landet. Och landets oljeberoende har inte minskat, även om oljeimporten inte lika tydligt dominerar i handelsbalansen, men detta beror på att Tanzanias export ser helt annorlunda ut idag än för 25 år sedan.

Trots att Tanzanias bidrag till de globala utsläppen av koldioxid och andra klimatgaser är mycket marginell så är effekterna av ett förändrat klimat desto större. Mest påtagligt syns det när man flyger in över Kilimanjaro och ser dess glaciär smälta i en oroväckande snabb takt. Forskarna bedömer att glaciären har smält bort helt inom 20 år. Klimatkrisen syns också i minskade vattennivåer för Victoriasjön och Tanganyikasjön. Och bönderna har noterat en ökad frekvens av torkperioder och plötsliga skyfall med översvämningar som följd. Detta har lett till minskade skördar och en ökad spridning av malaria. Torkan har också skapat problem i energitillförseln eftersom landets kraftverksmagasin inte har kunnat fyllas upp i nödvändig omfattning.

Men Tanzania och dess experter, myndigheter och företag är inte omedvetna om landets energi- och klimatproblem. Tanzania deltar aktivt i FN:s klimatarbete och tog under 2007 fram en klimat-

plan (National Adaptation Programme of Action) som omfattar en lång rad av förslag till åtgärder som utveckling av förnybara energikällor, skogsprogram, vattenplanering och hälsokampanjer. Mycket görs också redan för att utveckla och pröva alternativa energikällor och att tillämpa andra sätt att använda landets naturresurser. Nyligen tog man exempelvis ett beslut att delvis förbjuda träkolning men det har hittills bara lett till ökande kostnader för den fattige bonden som inte har några alternativ. En del exempel på hoppfulla lösningar beskrivs i olika artiklar i detta nummer av Habari. Men för att dessa och andra hållbara lösningar ska få spridning krävs pengar. Detta är också ödesfrågan i Köpenhamn, som Tanzanias förre president Mkapa uttryckte tydligt när han nyligen besökte Sverige.

-Jag hoppas att vi inte måste avbryta förhandlingarna på grund av ovilja från den rika världen att lösa finansieringsfrågan. Vi ber inte om en västerländsk livsstil. Det är omöjligt. Vi ber bara om hjälp till att skapa en hållbar utveckling som lyfter oss ur fattigdomen, sa Mkapa när han som talesman för de minst utvecklade länderna (G77) talade vid EUs utvecklingsdag i Stockholm i oktober 2009.

Tommy Månsson

På Tanzanias landsbygd sker de flesta transporter till fots, per cykel eller med djurens hjälp. I oxkärran sitter en gravid kvinna på väg till grannbyns hälsocentral. Och i storstan Dar es Salaam sitter man fast i oändliga bilköer. Vilken livsstil är mest hållbar?

Vi-skogen

Vi-skogen är ett biståndsprojekt som trots namnet inte handlar om skogsplantering utan om *agroforestry*, ett sätt att integrera odling av träd och grödor som har stora ekologiska och ekonomiska fördelar. Projektet började i Kenya, men är numera även etablerat i Tanzania, Uganda och Rwanda.

Flodböna. Tamarind. Äppelringsakacia. Namnen på de afrikanska lövträdsorter som odlas i Vi-skogens biståndsprojekt är rena poesin. Jackfruktträd. Ökendale. Barktygsträd. Detta är bara några av de många sorterna. Men där de odlas tillsammans med kassava, majs, bönor, foderväxter eller någon annan gröda handlar det inte om poesi utan om handfast bistånd till fattiga, men självägande bönder på den östafrikanska landsbygden.

Insamlingsstiftelsen Vi planterar träd

-Vi-skogen, eller som det formellt heter *insamlingsstiftelsen Vi planterar träd* utsågs för några år sedan av SIDA till det mest kostnadseffektiva biståndsprojektet, säger Annmari Naeve som arbetar med

sid 4 - Habari 4/2009

insamling på organisationens huvudkontor i Stockholm. Arbetet sker i direkt samarbete med bönderna. Vi lär dem att bruka jorden på ett nytt och effektivt sätt, som de mycket snart kan skörda frukterna av.

De afrikanska lövträden är snabbväxta. Flera sorter utvecklas från planta till fullvuxet träd på ett halvår och kan på så sätt hjälpa till med att producera ved och frukt och samtidigt ge skugga till grödorna på marken och hålla kvar den livsviktiga fuktigheten. När löven så småningom vissnar hamnar de i komposten som används till att förbättra jorden så att grödorna kan ge ännu större skördar. Dessutom kan dyngan från boskapen bli utmärkt gödsel i stället för användas som rätt ineffektivt bränsle.

Vi-skogen samarbetar med forskare för att utveckla erfarenheter och kunskaper.

Foto: Vi-skogen

Ökendalel – *Balanites aegyptiaca* – Munju
(Swahili)

Ett långsamväxande träd, 6-10 m högt med orediga taggiga grenar som växer på savanner upp till 2000 m ö h. Frukt och blad äts både av boskap och vilda djur.

Veden är hård och motståndskraftigt mot termiter. Barken används till fiskgift. Av frukten kan man framställa en emulsion som dödar bilharziasnigeln och smittbärande vattenflugor.

Äppelringsakacia – *Acacia albida* – Mkababu
(Swahili)

En av de högsta, upp till 30 m, av akasiaarterna, vanlig från 550-1800 m ö h, gärna nära flodbäddar. Detta nitrogenfixerande träd är snabbväxande och vanligt i agroforestry. Blad och knoppar är utmärkt foder.

Barktygsträd – *Ficus natalensis* – Mlandege
(Swahili)

Ett upp till 30 m högt lövfällande träd i fikonfamiljen som oftast växer i skog med god tillgång till vatten, 900-1800 m ö h. Av fullvuxna träd skärs 50 cm breda remsor bark loss som blötläggs och sedan bankas ut till 2 meter breda barktygstycken.

Oxidering och saltorkning ger den bruna färgen.

Nestorn Sten Lundgren

Det hela började 1982. Då befann sig journalisten Sten Lundgren i Kenya på reportageresa för tidningen Vi, som han arbetade på i olika funktioner under många år. Han blev förfärad över den omfattande jorderosionen han såg, och inte minst det elände den förde med sig för människorna i området, framför allt i västra Kenya. En av orsakerna var att skogen skövplats i den ständiga jakten på ved. En annan att den övriga växtligheten försvunnit genom att den utsatts för alltför hårt bete av boskapen. När träden och den övriga

växtligheten försvunnit förlorade marken sin förmåga att hålla kvar fukten. Den eroderade och gick inte längre att odla. Det krävs ingen större fantasi att föreställa sig vad detta betydde för människorna i området i form av osäkerhet, nöd och svält.

På Sten Lundgrens initiativ startades samma år en insamling i tidningen, läsarna uppmanades att skicka pengar till Vi-skogen i stället för blommor vid olika bemärkelsedagar, inte minst begravingar. ”Dränk inte de döda med blommor, plantera ett träd i stället” hette det med en formulering som blivit klassisk. Initiativet

blev en omedelbar succé. Under det första året flöt det in nästan två miljoner kronor på Vi-skogens postgirokonto.

Start i West Pokot 1983

Redan året efter, 1983, var verksamheten igång i West Pokot i Kenya, ett område som var särskilt hårt drabbat av erosion. Det var inledningen till ett projekt som fortfarande pågår, men som allteftersom resurserna och kunskaperna om odling ökat har kommit att förändras en hel del. I början samarbetade man med en lokal missionsorganisation på plats, medan

Vi-skogens rådgivare lever och arbetar bland människorna på bynivå.

Foto: Vi-skogen
Habari 4/2009 - sid 5

administrationen låg kvar på tidningens redaktion i Stockholm. Men verksamheten växte snabbt och fick efterföljare på andra håll i Kenya, samtidigt som arbetet efter några år övergick från trädplantering till agroforestry, ett betydligt mer vittfattande begrepp som handlar om samodling av träd och grödor, ofta i kombination med djurhållning.

Snart insåg man att det krävdes en annan och bättre organisering av arbetet. Stiftelsen Vi planterar träd bildades 1986. I styrelsen ingår representanter för KF, COOP och Tidningen Vi.

Ett grönt bälte runt Viktoriasjön

Vi-skogen har fortfarande en omfattande verksamhet i Kenya, men har också etablerat sig i Uganda, Tanzania och Rwanda i regionen kring Viktoriasjön. Enligt en beräkning som gjordes 2007 är ungefär 250 000 hushåll eller 1,2 miljoner människor involverade. Verksamheten har undan för undan effektiviserats på flera sätt. Numera får de enskilda odlarna frön och får också lära sig själva att samla och preparera frön så att de på egen hand kan odla fram trädplantorna och inte som tidigare hämta plantor på någon av de plantskolor som anlades under de första åren. Det var en onödigt dyr omväg, och syftet är ju att nå så många bönder som möjligt.

Man utvidgade också informationsinsatserna kring ekonomi, organisering, utbildning och hälsovård, inte minst om HIV och Aids, som var och är ett stort problem i hela Östafrika.

Kvinnorna har huvudrollen

-Och vi har konstaterat att en bonde i Östafrika är i regel en kvinna, säger Annmari Naeve. Det är kvinnorna som står för odlingen och djurhållningen och det är de som tar med sig överskottet och säljer det på de lokala marknaderna, ofta på urusla vägar. Infrastrukturen, till exempel vägnas dåliga kvalitet är fortfarande ett stort problem, inte minst i Tanzania.

En förutsättning för att Vi-skogen ska kunna gå in med stöd är att bönderna faktiskt äger den jordlott som de odlar.

-I Tanzania började vi arbeta 1993. Nu har vi verksamhet i Mwanza-, Mara- och Kageraregionerna, säger Annmari Naeve. Vi har ungefär 200 anställda i landet och når drygt 80 000 personer.

Det visade sig att det utvecklingsarbete som genomförts under de första åren i Kenya varit till stor nytta. När verksamheten i Mwanza drogs igång 1999 skedde

sid 6 - Habari 4/2009

Mama Pesa i en by i Mwanza-regionen, är en av dessa aktiva kvinnor som är engagerade i Vi-skogsprojektet. Hon står vid ett Guavaträd, Mapera på swahili, frukterna är mycket rika på C-vitamin.

Foto: Tommy Månsson

det helt enligt de nya rön som man kommit fram till. Det visade sig då hur effektivt den nya organisationen fungerade. Det gick betydligt snabbare att nå goda resultat än det gjort vid de tidigare etableringarna.

Arbetet i Tanzania, liksom i Kenya, Uganda och sedan några år i Rwanda är en del i det större projektet LVDP (Lake Victoria Development Programme) som inkluderar ett antal internationella och regionala organisationer runt Viktoriasjön.

Ett stort problem i Tanzania är torkan som tilltagit de senaste åren. De livsviktiga regnen har under några år inte kommit som de alltid gjort tidigare. Det är oklart vad som är orsaken till detta, men mycket tyder på att det är de globala klimatförändringarna som ligger bakom.

SIDA minskar stöd till Vi-skogen

Numera har stiftelsen Vi-skogen en budget på ca 70 miljoner kronor om året. Litet mindre än hälften, ca 27 miljoner

Vi-skogens kontor i Mwanza, Capri Point. Det här var tidigare huvudkontor för HESAWA-projektet som startade 1985 som det reformerade svenska vattenbiståndet, Health Sanitation Water omfattande de tre sjöregionerna. Här finns också tre Ikeamöblerade svenska personalbostäder som bl a inhytt Safinapersonal.

Foto: L. Asker

kronor består av insamlade pengar, resten kommer från SIDA.

-Men SIDA drog ner på sitt anslag redan för i år och har ju aviserat om nedskärningar också för nästa år, så vi vet inte hur mycket pengar vi har att röra oss med inför nästa budgetår, säger Annmari Naeve.

Sedan några år ingår Vi-skogen som en självständig del i den betydligt större organisationen Kooperation Utan Gränser, som också har verksamhet i andra delar av Afrika och i Sydamerika.

-Vi samarbetar nära med varandra, säger Annmari Naeve. Vi-skogen arbetar helt självständigt med att samla in pengar i Sverige.

-Man kan säga att vi kommer först och hjälper bönderna att ändra sitt sätt att arbeta. Kooperation Utan Gränser, som arbetar med organisering och utbildning i större skala kommer in litet senare.

Man räknar med att det tar ungefär fyra år innan Vi-skogen kan "fasa ut" från ett projektområde. Då ska bönderna ha blivit så kunniga och självständiga att de inte längre är beroende av stöd för att klara sig själva och utveckla sina odlingar.

Av ett strategidokument från 2007, *Vi planterar framtiden*, som handlar om hur Vi-skogen ska arbeta de närmaste åren, framgår att organisationen kommer att fortsätta att prioritera området runt Victoriasjön med den uttalade visionen att skapa ett grönt bälte kring sjön. Allt eftersom "en uthållig nivå av kunskap, organisation och aktivitet har uppstått", som det heter i strategidokumentet, kommer Vi-skogen att fasa ut sin närvaro i en del områden och flytta till nya.

-Just nu har vi inga planer på att starta någon ny verksamhet i Tanzania, säger Annmari Naeve.

Det vi möjligen får se är att Vi-skogen engagerar sig i Malawi eller Burundi, men om det ska inträffa hänger antagligen samman med hur både insamlingsverksamheten utvecklas och hur SIDA resonerar. Lågkonjunkturen har inneburit att det är litet trögare än vanligt med inflödet av pengar till Vi-skogen.

-Folk håller i sina pengar just nu. Det har vi kunnat konstatera, säger Annmari Naeve.

E.J.

Litet fakta om Agroforestry

Ökar inkomsterna och förbättrar boendemiljön när en ökad produktion och produktivitet leder till försäljning av trädprodukter och grödor, ger fler arbetstillfällen och bättre bostäder.

- Leder till bättre och mer uthålliga energikällor genom att tillgången till ved som är billigare och av högre kvalitet ökar och djurens dynga istället kan användas som gödsel.

- Ger tillgång till egna läkemedelsprodukter, vilket är särskilt viktigt i Afrika där medicinalväxter är en källa till medicinering för 80 procent av befolkningen.

- Stabiliserar jordarna, binder kväve från luften, hjälper näringsämnenas kretslopp och förbättrar jordens bördighet.

- Ger ett växttäck som positivt påverkar mikroklimatet för grödor och människor.

- Tar upp och bevarar kol i biomassan och i jorden och bidrar därmed till en minskning av de växthusgaser som orsakar klimatförändringarna.

- Är av avgörande betydelse för att bevara avrinningsområdena, vilket är av stor betydelse idag när man förutspår att brist på vatten kommer att bli ett av framtidens främsta problem.

- Minskar behovet av att tära på naturliga skogssystem och bidrar därmed till att bevara skogens biologiska mångfald.

(Ur *Vi planterar framtiden*)

Byskogsinsamlingen

Under många år hade Svensk-Tanzaniska föreningen nära kontakt med Byskogsinsamlingen, en organisation under Hans Johanssons ordförandeskap som tillsammans med Tanzania Association of Foresters (TAF) arbetade med trädplantering i Tanzania. Byskogsinsamlingen avslutades så småningom och resterande medel överlämnades till Kooperation utan Gränser för Vi-skogens räkning. TAF är nu partner till Vi-skogen.

Vi-skogen och Biskops-Arnö

Nordens Folkhögskola Biskops-Arnö har genom samarbete med olika organisationer haft studenter kortare perioder i både Sydamerika och Indien. Nu har ett sådant samarbete inletts med Vi-skogen. En första grupp om sex kvinnor från folkhögskolan är under ett halvår på plats för att hjälpa Vi-skogen bland annat med att framställa diverse informationsmaterial, affischer med olika innehåll – hur man gör en kompost, hur man tillverkar biologiska bekämpningsmedel och om hiv/aids – allt för lokalt bruk med bönderna som målgrupp. Tre av kvinnorna ska arbeta i Kitale i Kenya och tre i Kagera i Tanzania.

Tidningen Vi

El-ljus utan el

Hur får man fatt på en fungerande elektrisk lampa att läsa läxorna till om byn saknar el? Jo, det finns små solcellsdrivna apparater med solpanel och allt, batteriladdare som en solig dag kan ge fulladdade batterier som ger tillräcklig ström för att driva en lampa fyra till fem timmar. Apparaten kostar 85000 tsh, vilket motsvara cirka 450 kronor. I Karagwe finns en by med en microbank och gruppen kring banken har av Vi-skogen utsetts till försöksgrupp till en så kallad microfabrik. Gruppens medlemmar lärs upp i att montera nämnda solcellslampor. För montering får man 2000 tsh och för installation upp till 8000 tsh. Bankgruppen får köpa monteringsatser för 37000 tsh, vilket innebär att man för varje sålt system gör en vinst på 20000 tsh. Försöksgruppen inledde sin verksamhet med att på tre dagar installera 11 system.

Tidningen Vi

Odling av mat eller bränslen?

Governance challenges related to outsourcing of African land for energy and food—implications for smallholders, human rights and the environment var namnet på en workshop som ägde rum den 17 september 2009 på Nordiska Afrikainstitutet. Kjell Havnevik ledde seminariet. Övriga medverkande var Melinda Fones-Sundell från Stockholm Environment Institute, Asbjörn Eide från Center for Human Rights vid Oslo Universitet, Peter Roberntz från Världsnaturfonden, Pär Oscarsson från SEKAB samt Festus Boamah från Ghana och Universitetet i Bergen.

Alla inlägg var intressanta och jag tyckte mig urskilja några huvudfrågor. Först och främst handlade det om själva jorden som skall användas för att odla energigrödor på. Det anses att 80% av jordens outnyttjade marker finns i Afrika och Latin-Amerika. Men det är inte säkert att de som bor på dessa platser anser att marken är outnyttjad; i själva verket används den kanske till betesmark, till biodling, till att samla bränsle och medicinalväxter eller är helt enkelt sparad till kommande generationer.

Äganderätt till marken

En annan synpunkt är också att äganderätten till marken styrs av traditionell rätt och land kan i allmänhet inte säljas och köpas på det sätt vi är vana vid. I Tanzania finns enligt Pär Oscarsson tre steg när det gäller jordförvärv som är tydligt demokratiska och där nyttjarna har inflytande.

En investerare måste först presentera sina planer för *Tanzania Investment Centre* och registrera ett lokalt bolag för att bli godkänd som investerare på nationell nivå.

När investeraren blivit godkänd där kan han ansöka om att köpa mark hos styrelsen för det distrikt där han vill etablera sig.

I byarna måste han förklara sina avsikter och be om tillstånd att fortsätta sina undersökningar.

Vad som här gäller är frågor om tillgång till mark för odling av livsmedel, tillgång till vatten, möjligheter för bönderna att få anställning och kanske själva odla energigrödor eller kanske helt andra verksamheter som t ex gruvbrytning. Därefter kan man staka ut mark. När alla har satt sig in i vad det gäller i de berörda byarna sammankallas ett andra bymöte där det krävs 2/3 majoritet för ett godkännande.

Det tredje steget innebär att man gör en lantmäterimätning och värdering. Tjänstemännen från *District Council* har

insyn i processen. När allt detta är klart kan investeraren få ett anbud och när han har betalat kompensationen får han tillstånd att nyttja marken av *Tanzania Investment Centre* som har det officiella köpebrevet. Hela proceduren tar cirka tre år.

Village Land Process

Man måste hålla med om att *Village Land Process* i Tanzania är demokratisk och med insyn och möjlighet att påverka. Tanzania har också ett politiskt program som heter *National Strategy for Growth and Reduction of Poverty* där man välkomnar investeringar men också är medveten om sociala och miljömässiga konsekvenser av stora investeringar.

Svårigheterna består ibland i att tjänstemännen är dåligt motiverade för sitt jobb med få morötter. Deras bristande kunskaper gör att en framåt person kan kringgå den rätta metoden att hantera saken. Genom att man är vaksam mot mutor är en del tjänstemän också ovilliga att fatta några som helst beslut. Men vi måste jobba i systemet och utmana det för att det skall bli mer effektivt. Administrationen av affärsverksamhet och skatteväsende i Tanzania är komplicerad men regeringen och taxeringsmyndigheterna arbetar medvetet för att förenkla och samtidigt öka antalet skattebetalare.

On the right to food

I en rapport från FN som heter *On the right to food* betonas vikten av insyn i förhandlingar och att de lokala samhällena skyddas. Det skall finnas en balans mellan storskaligt och småskaligt och vinsterna skall delas. Matpriserna har ökat i stora delar av världen och detta är oroande. Lokala och utländska investerare är de som tjänar på de nya grödorna. *International Food Policy Research Institute* beräknar att man använder 50 procent mer mark till energigrödor än till livsmedelsproduktion.

Hur går det? Får man kompensation och blir jordarna förbättrade? Man förvän-

Kjell Havnevik ledde seminariet om biobränsleodling på Nordiska Afrikainstitutet i september

tar negativa konsekvenser men tillräckliga data finns ännu inte. Storskaligheten förskräcker och man får inte glömma att ungefär 265 miljoner människor i Afrika svälter.

Det är långt ifrån genomskinliga förhandlingar som gäller. Somliga länder både importerar och exporterar, Kenya är ett exempel. Lokala rättigheter hopas ofta över, man glömmer dessutom att jordbruket redan tidigare är eftersatt i många av dessa områden. Det finns risk för korruption. Kommer afrikanska bönder att bli lantarbetare i stället? Afrika som en hel kontinental Bantustan? Går det att återställa jorden så att man kan odla livsmedel igen eller i stället? Vi vet inget om det ännu.

Många frågetecken

Melinda Fones-Sundell från SEI har gjort en genomgripande studie i Bagamoyotrakten rörande exploatering för odling av biobränslegrödor. Hon menar att det är många faktorer man måste ta hänsyn till och ifrågasatte om man alltid tar reda på vilka som är inblandade och kan komma att gynnas eller missgynnas av projekt av den här arten. Det finns många typer av konflikter som kan uppstå om markanvändning och tillgång till vatten. Vad är viktigast?

Enligt Asbjörn Eide finns många etiska frågeställningar när det gäller produktion av biobränslen kontra livsmedel. De mänskliga rättigheterna som etablerades 1941 innebär förutom åsikts- och religionsfrihet också frihet från fattigdom och

rädsla. År 1966 fastställdes rätten att slippa svälta som en mänsklig rättighet (som ju är långt ifrån genomförd). Vid *World Food Summit* i Rom nyligen konstaterades att ca 1 miljard människor i världen svälter. Man kan fråga sig om de inkomster som bönderna skulle få genom att odla biobränsle i själva verket försämrar situationen.

Finns det andra vägar

Det bör påpekas att det också går åt energi att framställa och transportera biobränsle. Det går åt mycket mark och än så länge är framställningen subventionerad. Skall man kunna lösa kostnadsproblemen med hjälp av embargo eller licenser av olika slag? Professor Eide tycker att vi skall göra slut på alla marknadsmorötter, skattelättnader och andra fördelar och i stället satsa på förbättringar av jordbruket i fattiga länder så att småböndernas ställning förbättras. Minska energianvändningen och sök efter andra energikällor uppmanar han oss.

Peter Roberntz från Världsnaturfonden ifrågasätter om etanolproduktion av biobränslen verkligen är en hållbar verksamhet. Man har satt upp realistiska mål och förväntningar. Det finns ännu inte några överenskomna certifieringsstandarder för biobränslen. Man har investerat i länder med svag förvaltning där risken för korruption är stor. Man har använt sig av ett ingenjörstänkande snarare än ett ekologiskt-biologiskt.

Inom EU arbetar man också med dessa frågor. Relevanta dokument är t ex *The Global Energy Efficiency and Renewable Energy Fund COM(2006) 583* och *An EU Strategy for Biofuels COM(2006)34*.

Festus Boamah från Ghana som nu studerar i Bergen menar att priset på jordbruksprodukter är det som kommer att tippa vågskålen. Det råder ett ojämnt förhållande mellan investerare och staten. Det är inte lätt för fattiga länder att säga nej. Samma oro har uttryckts när det gäller afrikanska länders relation till Kina, en ny skuldfälla kan uppstå när lån till investeringar ställs i utsikt.

Boamah berättade om ett lyckat projekt i Ghana med växten *Jatropha* som kan klara sig på utarmade jordar som inte längre bär andra skördar och alltså inte konkurrerar. Liknande projekt finns också i Tanzania. Men även *Jatropha* har sina begränsningar. Dels måste oljan som

pressas ur *Jathrophaväxten* blandas med diesel och dels finns det under vissa odlingsbetingelser negativa konsekvenser för marken.

Många frågor, få svar

Sammanfattningsvis kan konstateras att diskussionen visar att det inte finns några enkla svar på frågan om man ska odla bränslen eller mat eller om de olika behoven går att kombinera. Som alltid står olika intressen mot varandra och kunskapen är i många frågor begränsad. Att debatten i frågan är het visar också flera av de notiser som finns på annan plats i denna tidning.

Katarina Beck-Friis

ActionAid om Sekab

Den 14 oktober gick svenska ActionAid ut med ett pressmeddelande där man krävde att Sekab avbryter sina projekt i Tanzania till dess att nationella regelverk är på plats. Biobränsleprojekten har beskrivits som en räddning för både klimatet och fattiga bönder i Tanzania, skriver ActionAid. I verkligheten är det en del av utvecklingen där utländska intressen köper upp stora mängder mark i Afrika för att trygga sin egen mat- och energiförsörjning. Lagstiftningen hänger inte med. De riktlinjer som finns saknar långsiktiga mål och innehåller ingen bindande lagstiftning som skyddar lokalbefolkningens intressen. ActionAids kampanjchef säger att det i dagsläget är fritt fram för Sekab och andra företag att direkt förhandla till sig mark från bybor. Jag har pratat med bönder som tagit emot mutor av Sekab för att gå med på att upplåta sin mark, säger hon. Risken är stor att de blir lurade att franssäga sig rätten till sin mark i hundra år framöver i utbyte mot en lågavlönad säsonganställning utan trygghets- och sjukförsäkring. Andra liknande biobränsleprojekt liknande Sekabs har orsakat stigande matpriser i vissa områden där biobränsleproduktionen har konkurrerat ut matproduktionen. Men Sekab har beskrivit en stor del av den mark som de avser odla sockerrör på som "outnyttjad". Det är den inte. Den är viktig för lokalbefolkningen och främst kvinnorna för att tillverka kol, jaga fågel, samla ved, nötter, bär, svamp och material till att bygga bostäder och tillverka mattor att sälja på marknaden, säger ActionAid baserat på deras intervjuer.

Sekab svarar

Sekabs Tanzaniaprojekt handlar om utveckling, sysselsättning och välstånd. Det hävdar Jan Lindstedt, vd för EcoDevelopment i *Allehanda.se* den 15 oktober, som kommentar till kritiken från ActionAid. EcoDevelopment vill i framtiden överta Tanzaniaprojektet. Att miljöbeskrivningen skulle vara förskönd handlar om ett missförstånd som rättats till och konsultföretaget står bakom den till fullo, säger Jan Lindstedt: Problemet med försörjning av mat är inte heller mark- eller vattenbrist utan brist på kunskap, metoder och utrustning. Jag ser det som en chans till utveckling för Tanzania. En bra jämförelse tycker jag är om vi på 50-talet skulle ha sagt nej till att utveckla skogsindustrin i Sverige. Hade vi verkligen tyckt att det var bra idag? Action Aid angriper också det faktum att invånarna i byn Katundu anser sig ha blivit mutade då de fick ersättning för att komma till ett möte Sekab arrangerade 2007. Man kan vända på argumentationen. Om de inte fått någon ersättning alls, hur hade det låtit då? Den här organisationen vänder argumenten som de passar dem. Min känsla är att de vill bevara landet som det alltid sett ut. Till saken hör att projektet inte har arrenderat några landområden, annat än ett litet område för provodlingar av sockerrör.

EcoDevelopment tar över

Sekab, som delvis ägs av Umeå Energi och Skellefteå Kraft, valde mellan att fullfölja en nedläggning av de två dotterbolagen i Afrika med återstående kostnader på cirka 16 miljoner kronor eller avyttra bolagen vederlagsfritt till EcoDevelopment. Bolaget valde det senare alternativet. De två dotterbolagen har nettotillgångar på 14 miljoner kronor som Sekab nu avstår ifrån. Men å andra sidan slipper Sekab kostnader för nedläggning. Avtalet mellan Sekab och EcoDevelopment innehåller ett löfte om så kallad off-take avtal och en återbetalningsklausul. Det innebär att om EcoDevelopment lyckas hitta finansierare till de afrikanska etanolprojekten kan Sekab vinna tillbaka hela beloppet som företaget satsade i Afrika under åren 2005 till 2008. Det vill säga cirka 170 miljoner kronor. (*Västerbottens Folkblad* 23 oktober 2009)

Biogas från sisal

Att göra biogas från sisalavfall är bra för klimatet på två sätt. Dels ger det koldioxidfri energi och dels minskar det utsläppen av klimatskadlig metan till atmosfären. Att det är möjligt visar en unik satsning i Tangaregionen.

I juli 2008 invigde president Kikwete en biogasanläggning för elproduktion hos företaget Katani (Swahili – sisal) i Hale. Anläggningen är världsunik genom att vara den första biogasanläggning som använder sisal som råvara. Anläggningen i Hale genererar 300 kW el som säljs till Tanesco och går in i det nationella elnätet. På sikt planerar företaget för ytterligare sex anläggningar. Gasen ska i första hand användas till att producera el, men en mindre del ska också användas för de egna transporter. För närvarande pågår med svenskt stöd förberedelser för konvertering av traktorer och installation av nödvändig utrustning för rening och lagring av biogasen.

Tanzanias sisalindustri upplever idag en kraftigt stigande efterfrågan på sisal. Anledningen är att man kommit på att si-

sal kan användas som armeringsmaterial inom plastindustrin. Det är främst inom bilindustrin som sisalfiber börjat bakas in i olika plastdetaljer, men även byggindustrin börjar tillämpa liknande teknik, och även pappersindustrin har börjat blanda in sisal i viss pappersmassa. Detta

Katanis biogasanläggning i Hale, ett bra exempel på nya klimatsmarta lösningar

Foto: Katani Ltd

har ökat lönsamheten för Tanzanias sisalindustri och därmed också ökat intresset för att odla sisal hos småbönder som ofta odlar på kontraktbasis för de större industrierna. För Katani Ltd., som är ett av de större sisalföretagen i Tanzania gäller att företaget köper sisalblad från enskilda bönder och jordbrukskooperativ. En del av dessa är också delägare i företaget. Idag är 2500 bönder engagerade i denna verksamhet.

Men ett problem idag med sisalindustrin är att en mycket liten del av sisalplantan används, endast 2%. Resten, 98% av växtens biomassa är avfall som hittills inte har använts. En stor del av detta avfall förorenar vattendrag och läckaget av metan från ruttnande sisalavfall bidrar till världens klimatförändring. Men med Katanis biogasprojekt kan denna situation förändras. Förutom att producera el och drivmedel lokalt, kommer biogasprocessen också att generera ett fint gödningsmedel som kan spridas på sisalfälten och böndernas åkrar och en del av de nya restprodukterna är också ett utmärkt foder för böndernas betesdjur.

Tommy Månsson

Efter att sisalfälten i många år negligerats (förgrunden) och man skördat på befintliga plantor, i den mån verksamheten inte legat nere, har man nu återigen börjat nyplantera sisal (bakgrunden). En mycket tålig växt som uthärdar flera års torka. Det fordras en kraftig maskininsats och är således mycket dyrt, att ta bort överårig sisal för nyplantering eller alternativ markanvändning. Sisal (Agave sisalana) är en växt med ursprung i Mexico. De första plantorna i Tanzania smugglades dit i slutet på 1800-talet och blev basen för tillverkning av rep och tågvirke. Stora plantager finns främst i Tangaregionen men även runt Morogoro, Arusha och Moshi.

Foto: L. Asker

Jatropha övervärderat

Den tåliga Jatrofabusken med sina oljerika frön har sedan början av 2000-talet lanserats som en underväxt som skulle hjälpa till med energiförsörjningen i många torra och fattiga länder.

Det har nu visat sig att det inte är så enkelt. Till att börja med tar det tre år innan den börjar ge skörd, vilket är en lång tid både för småbönder utan kapital och för kommersiella företag.

Busken klarar torka bra men ger då och andra sidan mycket liten skörd. Om man ser till utvunnen energi så behöver Jatrophan lika mycket eller mer vatten än sockerrör och majs. Det har också visat sig att det finns många varianter och det inte är så enkelt att flytta plantor till olika miljöer.

Utav 140 stora investeringar i biobränsleprojekt runt om i världen i år är det bara fyra som är inriktade på Jatropha.

I juli drog sig BP och D1 Oils of London ur sina stora projekt för Jatrophaodling.

I Tanzania driver holländska Diligent Energy System ett projekt med småbrukare som planterar Jatropha blandat med andra grödor eller på mark som annars inte odlas. Nära 5000 småbönder har nu planterat ca 3500 ha och man hoppas uppnå minst det dubbla under 2009.

Tidningskrönikan:

Mbeya, EPA och Muafaka

Krönikan handlar åter om fyllnadsval till en parlamentsplats i Mbeya. En annan fråga är upplösningen av EPA-affären, där ett antal affärsmän nu ställs inför rätta. Förra presidenten Mkapa påstås vara inblandad i flera olika "affärer". Försoningssamtalen om Zanzibar ("Muafaka") har återigen varit under diskussion.

Göran Berleen

Januari 2009 forts. 14/1 forts.

Chefen för Richmond (se tidigare nyhetskrönikor) ställs inför rätta. (Nipashe och sju andra)

Dar utan vatten i fyra dagar. (Mwanainchi)

Pemba får elektricitet i slutet av 2009. (Majira)

Amerikanske ambassadören i Dar berömmar president Kikwete. (Habari Leo, KuliKoni)

15/1 Vicepresident Shein tackar Storbritannien. Dr Ali Mohammed Shein tackar för det brittiska biståndet till Tanzania. Den avgående brittiske ambassadören avlade en avskedsvisit hos vicepresidenten den 14/1 och denne tackade speciellt för bistånd till projekt inom transport-, utbildnings- och hälsosektorn. Den brittiske ambassadören tackade regeringen och befolkningen i Tanzania för deras samarbetsvilja och särskilt för kampen mot korruptionen, t.ex. EPA-kontot på Bank of Tanzania. (Habari Leo, Mtanzania)

Parlamentsledamöter vill att fler ställs inför rätta i Richmondfallet. (KuliKoni och fem andra)

Tanzania Port Authority söker investerare för ny containerterminal i Dar. (Mtanzania)

Bränder har förstört tusentals hektar i nationalparken på Kilimanjaro. (Nipashe)

16/1 Regeringen ifrågasätter utländskt ägande i tidningskoncern. Biträdande chefen för informationsministeriet, Raphael Hokororo, uppger för en parlamentarisk kommitté för samhällsservice att regeringen har en dispyt med Mwanainchi Communications Limited

Vicepresident Ali Muhammed Shein tackar för Storbritanniens bistånd i samband med ambassadörsbyte

angående dess ägarskap. Vid en diskussion om den nya lagen om informationsfrihet konstaterade han att Mwanainchi-koncernen kontrolleras av utländska ägare som innehar mer än 60 procent av aktiekapitalet. Lagen tillåter inte mer än 50 procent. Orsaken till överskridandet är att tanzaniska delägare har sålt sitt aktieinnehav. Tidningen ges nu ut i Nairobi, men trycks i Dar. Detta är inte acceptabelt meddelar direktör Hokororo. Den ansvarige utgivaren till Mwanainchi Theophil Makunga förnekar påståendet och förklarar att tidningen produceras i Dar med lokalt anställda journalister. (Mwanainchi)

Viceminister Bendera (för information, kultur och sport) – Ingen pressfrihet utan skyldigheter. (KuliKoni)

17/1 Universitetet i Dar under belägring. Utbildningsminister professor Jumanne Maghembe har godkänt relegeringen av studenter från de offentliga universiteten. Han meddelade på en presskonferens att enbart studenter som underkastar sig de villkor som nu gäller kan få fortsätta studierna Villkoren inkluderar betalning av studieavgifter och ett löfte om skötsamhet. Universitetet i Dar öppnar den 19/1 och kommer enbart att ha en ingång och utgång. Enbart äkta studenter kommer att ha tillträde och inga fordon tillåts, inte ens offentliga bussar eller taxibilar. Första- och andraårsstudenter måste bära skoluniform. Alla studenter och anställda måste kunna visa ID-kort. De närboende som har kunnat bedriva försäljningsverksamhet på universitetsområdet måste nu upphöra med detta. Studentorganisationen Daruso som nu förbjudits, har kallat studenter till demonstration 19/1, där man kräver att vice universitetskanslern professor Rwekaza Mukandala ska avgå. Studentledarna anklagar denne för att ha en politisk agenda och att strejkerna orsakats av dålig ledning. I november 2008 stängdes sju offentliga universitet och 31 443 studenter skickades iväg på grund av strejker, bojkotter och upplopp. Hittills har enbart 4 062 studenter accepterat att skriva på en uppförandekod för att åter kunna börja studera. Den stora tvistefrågan är att studenterna kräver att alla ska kunna få studielån på rimliga villkor. (Mwanainchi och sex andra)

Regeringen gör tillägg i Tidningslagen. Viceminister Joel Bendera har informerat om att ett lagförslag om tillägg till tidningslagen från 1976 snart läggs fram inför parlamentet. Han betonade att lagstiftarna måste vara diskreta och omsorgsfulla när de diskuterar tilläggen, eftersom frågan om pressfrihet är mycket känslig och subtil. Ministern refererade till vad som hänt i Rwanda och Burundi, där missbruk av media lett till folkmord. Samtidigt hävdade vice informationsdirektören, Raphael Hokororo, att Mediarådet i Tanzania (MCT) missbrukat biståndsmedel på ca 35 miljoner kronor från Sverige, som avsatts för utbildning av journalister. Hokororo framhöll att man förväntat sig att MCT skulle använda pengarna till utbildning av åtminstone 50 journalister genom att skicka dem till universitet. I stället skickades pengarna till pressklubbar, som gjorde av med dem på seminarier, som inte var helt nyttiga för deltagarna. Hokororo stöddes av viceminister Bendera i dennes utvärdering av det svenska biståndet. (Mwanainchi)

Vattenbristen i Dar fortsätter. (Mwanainchi, Habari Leo och andra)

Bybor i Kisarawe protesterar mot att ledare lägger beslag på mark. (Tanzania Daima)

18/1 Givare av motorcyklar utfrågade. CCM i Arusha undersöker den donation på 19 motorcyklar som president Jakaya Kikwete vägrade godkänna. Motorcyklarna gavs av flera partimedlemmar, inklusive några som anklagas för att vara inblandade i EPA-affären. Bland dem som kallats till utfrågning är parlamentsledamoten Felix Mrema, distriktets partiordförande Jubilet Kileo och den EPA-misstänkte Japhet Lema. (Mtanzania)

Oppositionen i oordning? Sedan Chadema dragit sig ur oppositionsalliansen är det möjligt att deras parlamentsledamöter inte kan samarbeta, vilket kan leda till ett sammanbrott för skuggkabinettet. Oppositionsledaren Hamad Rashid medger att splittringen inte bådär gott för oppositionen. Han avser därför att inkalla ett möte för att "återupprätta befolkningens förtroende" för oppositionen. Han framhöll emellertid att om något parti vill dra sig ur samarbetet, kommer det inte att vara hans parti (CUF). På senaste tiden har det inte varit bra relationer mellan Chadema och CUF. Det började under fyllnadsvalet i Tanga och samarbetet har nu brutit ihop under fyllnadsvalet i Mbeya. Chademas biträdande

Vice universitetskansler Rwekaza Mukandala ogillas av studenterna

CUFs ordförande Ibrahim Lipumba deltog i kampanjen inför fyllnadsvalet i Mbeya

generalsekreterare Zitto Kabwe framhåller emellertid att oppositionsalliansen har kollapsat i fyllnadsvalet men är intakt i parlamentet. Han varnar för att om man inte håller ihop, kommer det inte att finnas någon officiell opposition i parlamentet, eftersom inget oppositions parti har de 15,5 procent, som behövs för att bilda en skuggregering. Den 17/1 anlände ordförandena i CUF, TLP och PPT till Mbeya för att hjälpa till i kampanjen för CUFs kandidat, David Mponzi. (*Habari Leo, Majira, Mwanainchi, Nipashe*)

19/1 Ägarna till Kiwira namngivna. VD för gruvbolaget, Francis Tabaro, har nu avslöjat namnen på de kända personer som äger gruvan. Bland dessa finns familjemedlemmar till förrre presidenten Benjamin Mkapa och hans minister för energi och mineraler, Daniel Yona. Namnen har överlämnats till parlamentets utskott för energi och mineraler. Tabaro tillkännagav att 80 procent av aktierna har sålts till Tan Power Resources Limited, som tillhör bl.a. Nicholas Mkapa, Foster Mkapa, Dan Yona Sr och Dan Jona Jr. Gruvorna, som är värda ca 24 miljoner kr, privatiserades för enbart ca 415 000 kr. (*Tanzania Daima, Nipashe*)

20/1 "Universitetet i Dar förlorar prestige". Polisen har arresterat fem studenter för att de demonstrerat vid ingången till universitetet i Dar. De bar banderoller där man hävdar att regeringen säljer ut universitetet till de rika, eftersom enbart de som kan betala släpps in. Några universitetslärare fördömer arresteringen och professor Haroub Othman framhåller bl.a. att väpnade trupper mot studenter inte visar hur ett universitet ska skötas och medför förlorad prestige. (*Majira och sex andra*)

Minister chockad över Kagoda. Biträdande ministern för industri, handel och marknadsföring, Dr Cyril Chamí, är chockerad av en rapport, som redovisar ägarna till Kagoda Agriculture Limited (inblandade i EPA-affären) som okända, eftersom företags akt är försvunnen på Business Registration and Licensing Agency (Brela). (*Majira, Nipashe, Tanzania Daima*)

Inflationen nådde 13,5 procent 2008 enligt Bank of Tanzania. (*Majira, Tanzania Daima, Habari Leo*)

Regeringen: Vi har skapat 1 miljon utlovade jobb. (*Nipashe, Mwanainchi*)

Bybor i Arusha marscherar: Till polischefen i Arusha för att protestera mot att de blivit av med mark. (*KuliKoni*)

Hungerstrejk i Kekofängelset. (*Tanzania Daima, Habari Leo*)

Regeringen har 657 tidningar och journaler registrerade. (*Mtanzania*)

21/1 Ledare utfrågade om motorcykelhärva. CCMs regionala politiska kommitté i Arusha rekommenderar disciplinära åtgärder mot de partidistriktsledare som ansvarade för att bjuda in presidenten när motorcykelgåvan skulle överlämnas. En resolution från partiets etiska kommitté i Arusha har överlämnats till det nationella partisekretariatet. Motorcyklarna donerades av en affärsman, som är åtalad för inblandning i EPA-affären. (*Mwanainchi*)

22/1 Rättegång mot Mkapa på gång. Parlamentet förväntas den 27/1 ta upp till behandling en rad allvarliga nationella frågor såsom Richmondaffären, Air Tanzania, Tanzania Railways och återtagande av de hus som regeringen sålt till pampar. En viktig fråga verkar också bli förrre president Mkapas affärer. (*Tanzania Daima, Rai, Mtanzania*)

Air Tanzania börjar flyga igen sedan man betalat en borgen på 26,5 miljoner kr. (*Mwanainchi och fem andra*)

23/1 President Kikwete på Pemba. Kikwete framhöll vid ett möte på Pemba att det är föga troligt att oppositionspartierna på Zanzibar någonsin kan bilda en regering. Det är därför i deras intresse att samarbeta med CCM-regeringen för att kunna få till stånd en positiv utveckling. (*Majira och fyra andra*)

Brittiske ambassadören vill ha bättre investeringsklimat. Den avgående ambassadören, Philip Parham anser att ett förbättrat rättsligt och affärsmässigt system skulle kunna attrahera fler utländska investeringar till Tanzania. Idag är investerare oroliga över säkerheten för sina investeringar, där det mesta går till turism och gruvindustri. Bättre informationsteknologi och infrastruktur behövs också för en industriell utveckling. Tanzania har en investeringspotential och naturresurser som behöver utnyttjas bättre. Ambassadören uttalade sin uppskattning av det tanzaniska folket som han betecknade som vänliga och fredliga och som följer demokratiska principer. Den tanzaniska regeringen lovprisade han för att den satsar på reformer som medför ett bättre liv för befolkningen. När det gäller "Muafaka" på Zanzibar menade ambassadören att dödläget måste lösas av Zanzibars politiker själva, men han hoppades att frågan om maktindelning ges prioritet. (*Majira, Nipashe, Tanzania Daima, Mwanainchi*)

Förrre brittiske ambassadören Philip Parham ger Tanzania ros och ris

Mer än 2 000 lärare utan lön sedan juli 2008. (*Nipashe, Tanzania Daima*)

24/1 Pinda för "mobbrättvisa". Premiärminister Mizengo Pinda har gjort ett mycket kontroversiellt uttalande när uppmanat till "omedelbart dödande" av dem som tas på bar gärning med att döda albinos. Pinda menar att en rättegång kan dra ut flera år. Några parlamentsledamöter har anmält invändningar mot Pindas ståndpunkt eftersom den strider mot lagen. Premiärministern har också återkallat licensen för traditionella läkare för att förebygga användningen av likdelar från albinos och äldre kvinnor i den medicin de säljer. Han har genomfört denna åtgärd med stöd av en lag om *Traditionell och Alternativ Medicin* från 2002. De alternativmedicinare som vill ha tillbaka sin licens, måste lämna in sina läkemedel till Muhimbili sjukhus för granskning och godkännande. (*Nipashe, Tanzania Daima, Mwanainchi, Majira*)

Minister Wassira varnar för hotande torka i Mara. (*Mtanzania*)

25/1 Mkapa ångrar privatiseringen. Förrre presidenten Benjamin Mkapa säger sig ångra att han lett landet in i en hejdlös privatisering, vilket medfört att ekonomin kontrolleras av utländska intressen, medan tanzaniska medborgare lämnas utanför. Hans avsikt var att befria Tanzanier från fattigdom genom att bjuda in utländska investeringar. Nu tycker han att det hela utvecklats åt fel håll. Mkapa uttalade att problemet i Afrika är att ledarna gör vad de ombetts att göra av utländska givare och multinationella organisationer utan att överväga vilka resultaten blir. Bland de statliga bolag som privatiserades under Mkapas presidentperiod var National Bank of Commerce (NBC) och Air Tanzania, liksom en rad gruvbolag. Uttalandena gjordes på ett möte inför stängda dörrar och har rapporterats till tidningen anonymt. (*Tanzania Daima*)

Minister Marmo deklarerar att 20 distrikt drabbats av torka. (*Mwanainchi, Nipashe, Mtanzania, Habari Leo*)

Mkapa ångerfull med anledning av den privatisering han påbörjade. Men det verkar som han själv blev rikare...

Järnvägsprojekt: Ministrar i Östafrikanska gemenskapen (EAC) har enats om att bygga 100 mil järnväg. Tanzania, Rwanda och Burundi har enats om järnvägsprojektet. (*Habari Leo, Mwanainchi*)

26/1 Oegentligheter i Mbeya valet. Fyllnadsvalet i Mbeya Urban den 25/1 stördes av flera incidenter. En skolelev fångades in av CUF-medlemmar, när denne bar iväg en låda med röstsedlar från en vallokal för att placeras i en annan vallokal. Tre lådor hör hemma hos en celledare för CCM. Detta har lett till att tre personer arresterats av polisen. Preliminära resultat tyder på att CCM vann valet. Även CUF och SAU deltog. (*Habari Leo och fyra andra*)

President Kikwete insisterar: Det ska finnas lokalt anställda på turisthotellen. (*Habari Leo, Mwanainchi, Tanzania Daima, Mwanainchi*)

200 barer stängs i Ilala distrikt i Dar es Salaam. (*Nipashe*)

Februari 2009

2/2 Juridiklärare säger att Mkapa inte kan åtalas. En universitetslärare i juridik vid universitetet i Dar, Dr Mvungi, säger att det inte finns någon laglig grund för att åtala den förra presidenten. De som hävdar det gör det utifrån politiska och känslomässiga motiv. "Han kan inte åtalas för att ha haft ett eget företag i regeringskansliet. Det kan vara moraliskt och politiskt fel, men inte olagligt." (*Mwanainchi*)

Tanzania har mer än 3 miljoner funktionshindrade personer. (*Mtanzania*)

Roryadistriktet behöver mer än 10 000 ton i matbistånd. (*Tanzania Daima*)

Lindi, Morogoro och Mararegionerna står inför osäker tillgång på mat. (*Nipashe*)

3/2 Kontoret för utredning av allvarliga bedrägerier (SFO): Parlamentsledamoten för Bariadi West (CCM), Andrew Chenge tog inte upp ett konto med 10,5 miljoner kr, som han placerat på en bank i Jersey. Saken uppdagades när SFO undersökte affären med det brittiska radarföretaget BAE, där mutor varit inblandade.

de. Chenge var då Justitiekansler och SFO rekommenderar nu att Chenge åklagas för att ha ljugit under ed. (*Nipashe*)

Biskopar stödjer premiärminister: "Folk" kan gärna få döda dem som mördat albinos. (*Majira, Mtanzania, Habari Leo, Nipashe*)

Traditionella läkare stämmer Pinda. Stämningen sker för att han förbjudit deras verksamhet om inte deras läkemedel godkänns av Muhimbili sjukhus. (*Tanzania Daima, Mwanainchi, Mtanzania, KuliKoni*)

4/2 Mkapa och Mwinyi i BAE affär? Dokument på SFO från Storbritannien visar att de tidigare presidenterna Mkapa och Mwinyi kan vara inblandade BAE radaraffären. Priset påstås ökat på med 30 procent för mutor. Inblandade i beslutet var Bank of Tanzanias dåvarande ordförande Idriss Rashid och dennes efterträdare Dr Daudi Balali. (*Mwanahalisi*)

Minister missledde parlamentskommitté. Talmannen Samuel Sitta konstaterar att kommittén för land, naturresurser och miljö med ordförande Job Ndugai begått ett misstag, när man godkände beslutet att förlänga tillstånd för utländska intressen att bedriva jakt. Förslaget kom från ministern för naturresurser och turism Shamsa Mwangungu, och var inte i linje med tidigare beslut i parlamentet. (*Raia Mwema*)

Muafaka: CCM och CUF utbyter hårda ord på Zanzibar. (*Habari Leo, Nipashe, Mtanzania*)

Albinos stöddemonstration i Dar. Man är för premiärminister Pinda. (*Majira*)

Regeringen förbjuder export av bomull. (*Majira*)

5/2 Matpriserna har ökat med 18,6 procent senaste året. (*Nipashe*)

Kinesiskt företag tar över 49 procent av aktierna i Air Tanzania. (*Nipashe, Mwanainchi, Mtanzania, Habari Leo*)

Säkerhetsföretagen har lovat att frivilligt hjälpa till att skydda albinos. (*Nipashe, KuliKoni, Mtanzania, Majira*)

6/2 CUF demonstrerar på Zanzibar. Seif Sharif Hamad påminde vid ett möte på Zanzibar om situationen med blodsut-

Premiärminister Pinda har hamnat i hetluften efter sitt kontroversiella förslag till straff för albinomord.

CUFs Sef Sharif Hamad: Det behövs en ny konstitution och en oberoende valkommission på Zanzibar

gjutelsen 2001, då ett femtiotal personer dödades. Hamad kräver en ny konstitution och en oberoende valkommission. Under mötet demonstrerade barn till dem som döddats med plakat. (*An-Nuur*)

Turismen i Ngorongoro har minskat. Turismen minskade 30 procent på grund av den ekonomiska krisen. (*Mtanzania*)

Japan satsar på informationscenter. Turismen till Ngorongoro stöds genom 4 miljoner kronor till ett nytt informationscenter. (*Habari Leo*)

Pensionspengar till Dodoma universitet. En pensionsfond (PPF) satsar 170 miljoner kr och en annan fond (NSSF) 1,8 miljarder kr på universitetet i Dodoma. (*Mtanzania, Habari Leo*)

7/2 Ordföranden i Högsta Domstolen – endast domstolar kan döma. Vid ett seminarium med bl.a. president Kikwete berömde ordföranden i Högsta Domstolen den nuvarande regeringen för att den skiljer mellan den exekutiva, lagstiftande och dömande makten. Han framhöll faran med att t.ex. massmedia dömer människor utan att dessa ställts inför rätta. (*Mtanzania och sex andra*)

Mycket träkol till Dar. Mer än 20 000 säckar träkol förs in i Dar varje dag, vilket torde bidra till avskogningen. (*Habari Leo, Mwanainchi*)

8/2 Förra riksbankschefens tillgångar omhändertagna av släkt och kollegor. Förra chefen för Bank of Tanzania, Daudi Balali, som dött i USA, och stod anklagd för att ha godkänt tveksamma utbetalningar på 785 miljoner kr från EPA-kontot till 22 företag, har blivit av med en del av sina tillgångar, hus och lantegendomar till släkt och kollegor. Presidenten avslutade Balalis anställning när denne var i USA för medicinsk behandling. (*Tanzania Daima*)

Oppositionspolitiker buggade. Dr Wilbroad Slaa Chadema och Dr Ali Taarab Ali Konde-CUF har fått sina hotellrum i Dodoma buggade under en parlamentssession, vilket bekräftas av polisen. (*Mtanzania och fem andra*)

9/2 UDP stöder premiärministern. UDP-partiets ordförande, John Cheyo, uttalade sitt stöd för premiärminister Pindas uppfattning om att omedelbart döda personer som dödar albinos. (*Majira*)

14/2 Premiärminister Pinda anser att f.d. ministrar kan åtalas. Ministrarna är inblandade i Richmondaffären och misstänks för att ha skrivit på tveksamma kontrakt. Ministrarna är Dr Ibrahim Msabaha och Nazir Karamagi, vilka vid olika tillfällen var energi- och gruvministrar. (*Majira*)

15/2 Anställda på Air Tanzania revolverar. De anställda har vägrat att gå på obetald semester, vilket de beordrats av chefen David Mattaka. Under nuvarande förutsättningar anser denne inte att man kan behålla nuvarande personalstyrka. (*Habari Leo*)

Fyra ministrar har falska akademiska meriter. Ett antal personer, däribland ministrar, har fått sina akademiska titlar från icke existerande universitet. Andra har fått dem från universitet som inte är godkända. (*Tanzania Daima*)

17/2 Elva regioner står nu inför osäkerhet om mattillgången. (*Tanzania Daima, Nipashe*)

18/2 Fackliga ledare i bedrägeri för 30 miljoner kr. (*KuliKoni*)

19/2 Tanzania femma! Landet rankas som det femte bästa landet i Afrika för utländska investeringar. (*Nipashe*)

20/2 Amerikanskt krigsfartyg ska öva med tanzaniska trupper. (*Majira, Nipashe, Habari Leo, Mtanzania*)

21/2 Lipumba får två utmanare. Ordföranden i CUF, professor Ibrahim Lipumba får två utmanare på sin post; professor Abdullah Safari och professor Stephen Masanga. Generalsekreteraren Seif Sharif Hamad har ingen utmanare. Partiets ideologi är liberalism. (*Mtanzania, Habari Leo, Mwanainchi*)

Regeringen avsätter 130 miljoner kr för att reglera utestående lärarlöner. (*Mwanainchi*)

23/2 Bankanställda vill att deras fackliga ledarna avgår. (*KuliKoni, Mwanainchi, Mtanzania*)

24/2 CUF avvisar vidare ”Muafaka-samtal”. John Tendwa, som är ansvarig för registreringen och kontrollen av de politiska partierna, deltog i ett möte

med CUF och uppmanade då partiet att återvända till förhandlingsbordet angående ”Muafaka”. Förhandlingarna har avbrutits efter att ha pågått i 14 månader. Uppmaningen avvisades av CUF, då man ansåg sig ha nått en överenskommelse. (*Majira och fem andra*)

Tio döda i vägtrafikolycka i Iringa. (*Majira och fyra andra*)

Pemba har varit utan elektricitet i 20 dagar. (*Nipashe*)

Folkräkning 2012. Regeringen kommer att genomföra en folkräkning i augusti 2012. Den beräknas kosta 590 miljoner kr. (*Tanzania Daima, Mtanzania*)

26/2 Regeringen köper radarutrustning för 13 miljoner kr från USA. Radarn ska kunna upptäcka stormar som är på väg in mot kusten 40 mil från Dar. Utrustningen skall levereras i januari 2010. (*Tanzania Daima*)

En elektrifiering av landsbygden kommer att kosta 830 miljoner kr. (*Tanzania Daima*)

Professor Lipumba omvaldes med stor majoritet som ordförande i CUF. (*Tanzania Daima och fyra andra*)

Nytt högkvarter för EAC i Arusha. EAC (Östafrikanska ekonomiska gemenskapen) bygger nytt högkvarter för 175 miljoner kr. (*Mwanainchi*)

Regeringen förbjuder export av timmer. (*Habari Leo*)

Regeringen kommer att använda helikoptrar i jakten på illegala trälfartyg. (*Mwanainchi*)

Mars 2009

1/3 Tanesco har nått kapacitetstaket. Tanesco informerar om att man inte har möjlighet att svara upp mot den ökande efterfrågan på elektricitet. Chefen, Dr Idris Rashid, föreslår att regeringen bygger en ny kraftstation på 150 megawatt. Ordföranden i den parlamentariska organisationskommittén för statliga företag, Zitto Kabwe, framhåller att anläggningen kommer att byggas. (*Habari Leo, Nipashe, Mwanainchi, Majira*)

Ny fabrik för traktorer. Kinesiska och

indiska investerare startar en sammansättningsfabrik för traktorer. (*Mwanainchi*)

2/3 Antalet ministrar med falska doktorat har nu ökat till sex. Den tanzaniska kommissionen för universitet (TCU) har nu granskat de ifrågasatta betygen och sex ministrar har examina från universitet som inte är godkända av TCU. (*Majira*)

Fyllnadsväl i Magogoni på Zanzibar den 23 maj. Bråk rapporteras mellan anhängare till CCM och CUF. CCMs avdelningsordföranden för Magogoni, Makame Khamis Haji, 75 år, är allvarligt skadad efter att ha attackerats av CUF-anhängare. CUF hävdar att bråket beror på felaktigheter i röstlängden. (*Nipashe, Mtanzania, Tanzania Daima*)

3/3 Fortsatta bråk i Magogoni, Zanzibar. CCM och CUF anklagar varandra för incidenten. Enligt CCM hade fyra av deras medlemmar stoppats av CUF-anhängare när de skulle registrera sig inför fyllnadsvalet. (*Mtanzania*)

Minister Magufuli lovar att det illegala fisket ska ha upphört till 2010. (*Mwanainchi*)

4/3 Minister försvarar sitt doktorat. När ministern för östafrikanskt samarbete, Dr Diodorus Kamala tillfrågades om sin ifrågasatta doktorstitel, framhöll han att han inte bryr sig om att TCU inte godkänner honom, eftersom han inte sökt arbete hos kommissionen. Universitetet är godkänt i Storbritannien hävdade ministern. Han bedriver nu doktorsstudier vid Mzumbe universitet i Morogoro och har publicerat flera artiklar. (*Majira och fem andra*)

6/3 CUF-företrädare i finanshärva. Ordförande i parlamentets kommitté för offentliga utgifter (PAC) och skuggfinansminister, Abbas Juma Mhunzi (CUF), har fransagt sig sitt uppdrag. Detta beror på en finanshärva, där han samlat in 425 000 kr från parlamentsledamöterna för import av bilar. Bilarna har emellertid inte anlänt. Vid CUFs kongress nyligen uteslöts han från partiledningens nationella råd. Oppositionsledaren Abukar Khamis Bakari anklagar Mhunzi för att undanhållit mer än 1,2 miljoner kr, som han samlat in för inköp av bilar och andra tillbehör sedan 2005. (*Mtanzania, Nipashe, Mwanainchi*)

7/3 Nya oroligheter inför fyllnadsvalet på Zanzibar. Sju personer har förts till sjukhus med svåra skador efter slagsmål mellan anhängare till CCM och CUF. Machetes, kedjor, yxor och andra vapen har använts. Fyra personer har arresterats av polisen. (*Nipashe, Tanzania Daima*)

8/3 Trycket ökar på fru Mkapa. Anklagelserna om missbruk av tjänsteställning mot före presidenten Mkapa har tagit en ny vändning: Nu vill man undersöka hur hans fru kunnat skapa en stor förmögenhet. Anklagelser mot Anna Mkapa kom först från före presidentens dåvarande finansminister, professor

F.d. presidenten Mkapa med sin fru Anna vid ett besök i Berlin – nu har båda problem

Simon Mbilinyi. Denne ansåg att Anna Mkapa hellre än Benjamin Mkapa ställas till svars. Hon ska ha skapat förmögenheten genom hennes Equal Opportunity Fund (EOTF). Folk anser att den borde ha även fortsättningsvis ägts av regeringskansliet i stället för att registreras som Anna Mkapas personliga egendom. (*Tanzania Daima*)

CCM gör större ändringar. Partiet har vid ett möte med nationella exekutivkommittén (NEC) i Dodoma föreslagit större ändringar i valprocessen. Enligt förslagen kommer de som kandiderar i valen inte få stöd under de förberedande valen på avdelningsnivå. Kampanjerna ska ske under kontroll av partiet och kandidaterna måste använda allmänna transportmedel, och utdelning av gåvor kommer att vara strikt förbjudet. Vidare kommer hälften av partiets platser i parlamentet att reserveras för kvinnor. Platser för ungdomar ökar från 2 till 13. (*Majira, Nipashe, Mtanzania*)

9/3 Alla CCM-medlemmar ska avge röster med prioritetsordning. CCMs nationella exekutivkommitté har under sitt fortsatta möte i Dodoma godkänt ett nytt tillvägagångssätt vid nominering till parlamentsvalet. Alla medlemmar ska i fortsättningen involveras, i motsats till det tidigare systemet när endast ledarna fick rösta. Kandidaterna ska besöka alla avdelningar i den valkrets där de ställer upp. Därefter ska avdelningarna avge röster i prioritetsordning och dessa ska skickas till distrikts-, regionala och nationella partiorgan. Dessa ska sedan analysera kandidaterna och rösterna. Pressekreteraren i CCM, John Chiligati, framhåller att reglerna är till för att undvika att kandidater mutar sina väljare. (*Tanzania Daima och fyra andra*)

Amours son söker nominering. Sonen till före presidenten på Zanzibar, Dr Salmin Amour, kandiderar till den plats som är ledig i fyllnadsvalet i Magomeni den 23/3. Sonen, Amin Armour, är 39 år och medlem i CCM. Andra CCM-kandidater är Asha Mohammed Hilal, Mwita Haji Ali och Sadifa Juma Khamis. (*Mtanzania*)

Elfenbensbyte för 72 miljoner kr från Dar uppbringat i Vietnam. (*KuliKoni*)

10/3 Parlamentsledamot varnar för våldsamheter i valet 2010. Ledamoten för Same East, Anne Kilango-Malecela (CCM) meddelade pressen den 9/3 att den politiska atmosfären i landet är mycket ombytlig och kan leda till våldsamheter. Hon anförde att politikerna inte är särskilt hjälpsamma, utan underblåser hat och fiendlighet inom befolkningen. Hon uppmanade ledarna att vakta sina tungor. I annat fall kan situationen utvecklas som i Rwanda 1994. Kilango hade just återvänt från en konferens för afrikanska lagstiftare i Rwanda, där hon fått lära sig att när väl etnisk fanatism slagit rot är

denna mycket svår att skingra. (*Tanzania Daima, Nipashe, Mwanainchi*)

Presidenten tackar Sydafrika för gripande av illegala trälare (*Tanzania Daima och fem andra*)

Nio döda i bussolycka på Zanzibar. (*Tanzania Daima och tre andra*)

11/3 Ex-president angreps på ett muslimskt möte i Dar. En okänd person klev upp på podiet och slog till före presidenten Ali Hassan Mwinyi under Maulidfestivalen. Personen greps och fördes till närmaste polisstation. Han dömdes senare till ett års fängelse. (*Mtanzania och fyra andra*)

12/3 Studerande i Lindi avstängda. Fler än 1000 kan inte betala skolavgifterna till gymnasiet och utestängs därmed från undervisningen. (*Nipashe*)

15/3 Biståndsfinansiering ett hinder. Biträdande ministern för vatten och bevattnings, Christopher Chiza, menar att beroendet av biståndspengar hindrar genomförandet av vattenprojekt, eftersom regeringen ofta måste följa åtgärder som bestäms av givarna. Han informerade på en presskonferens att ministeriet planerar satsningar på 6,6 miljarder kr, av vilket biståndsmedel står för 4,8 miljarder kr. (*Habari Leo*)

16/3 Mer än 200 fiskebåtar fiskar illegalt i Tanzanias territorialvatten. (*Mtanzania*)

19/3 Barclay's bank kommer att avställa 100 albinos. (*Majira*)

21/1 Fackliga ledare ber premiärminister Pinda granska de privatiserade företagen. (*Mwanainchi, Habari Leo*)

Regeringen beviljar 70 licenser för uranprospektering. (*Nipashe*)

23/3 Antikorruptionsbyrån (PCCB) prövar två f.d. ministrar. PCCB utreder anklagelser mot de tidigare ministrarna Nazir Karamagi och Dr Ibrahim Msabaha. Båda var energi- och gruvministrar under olika perioder. De prövas i samband med Richmondaffären. (*Nipashe*)

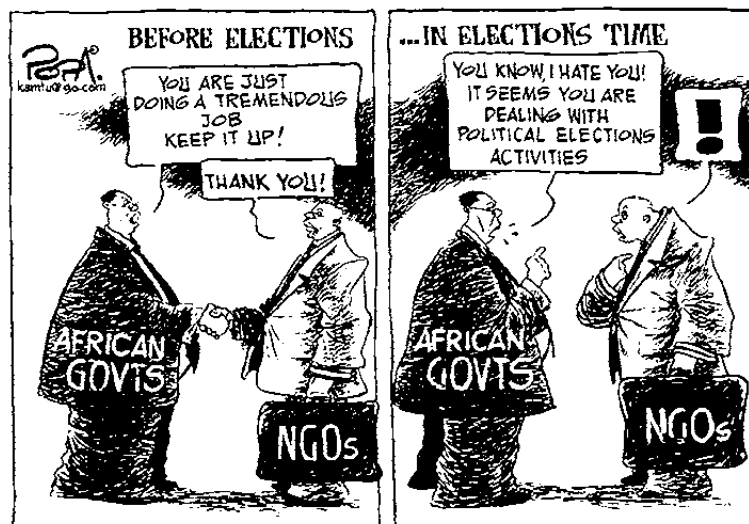
24/3 Bränder på flera turisthotell i Bagamoyo. På grund av ett elektriskt fel i ett kök har tre strandhotell eldhärjats; Paradise Holiday Resort, Livingstone Hotel och Oceanic Bay Hotel. Starka vindar och tak täckta av palmlöv bidrog till spridningen av elden. Bara på Paradise Hotel uppgår förstörelsen till ca 100 miljoner kr, vilken dock täcks av försäkringar. Brandkåren fick rycka ut från Dar, vilket försenade släckningsarbetet. (*Mwanainchi och sex andra*)

CCM har 4 miljoner medlemmar. (*Mwanainchi*)

Regeringen höjer minimilönerna. (*Habari Leo*)

25/3 Chadema föreslår sänkta löner. Vid ett politiskt möte i Same tog Dr Wilbrod Slaa upp de höga löner och ersättningar som utgår för parlamentariker, ministrar och statssekreterare. Exempelvis har en parlamentariker ca 40 000 kr per månad i olika ersättningar och därtill 800 kr per dag i traktamente. Dessutom utgår särskilda ersättningar för kommissionsarbete och deltagande i seminarier. Lönerna borde halveras och i stället användas till utvecklingsprojekt ansåg Slaa. (*Tanzania Daima*)

26/3 Parlamentsledamöter tjänar tusentals kronor i biinkomster. Tidningen Rai har efter utspelet från Dr Slaa (Chademas generalsekreterare) gjort en sammanställning av andra förmåner som utgår. Bensinersättning utgår till mer än dubbla nivån mot aktuellt bensinpris. Dessutom utgår särskild ersättning för bilunderhåll (40 procent av kostnaden) och ett lån för bilinköp på 235 000 kr. För kontor utgår 4 500 kr och för förare 600 kr per månad. Föraren ersätts med 1 765 kr per månad i traktamente när denne är i tjänst. Dessutom tillkommer fasta traktamentsersättningar till parlamentsledamoten för att denne ska kunna besöka sin valkrets. Själva lönen uppgår till 10 600 kr per månad. (*Rai*)

Afrikanska regeringar är positiva till enskilda organisationer, bara inte deras arbete för t.ex. mänskliga rättigheter hindrar deras omval

Vindkraftspionjärer

Intresset för vindkraft är stort inte bara i Sverige utan även i Tanzania och många andra länder i södra och östra Afrika där nu flera spännande projekt har påbörjats. För att stödja denna utveckling bedriver LIFE Academy med stöd från Sida utbildning för personer i ledande ställning inom energiföretag och myndigheter. Tommy Månsson som leder denna verksamhet presenterar några av de pionjärer från Tanzania som genom att delta i denna verksamhet håller på att gå från ord till handling.

Användning av vindkraft är inget nytt i Tanzania. Redan på 70-talet introducerades vindkraft på ett antal platser med goda vindförhållanden. Då gällde det att använda vinden för att pumpa upp vatten från borrhål, men nu är tekniken mer avancerad och vindkraften ska användas för elproduktion. Efter vattenkraft så är vindkraft idag det mest lönsamma alternativet till importerad olja, diesel och kol och det finns teknik tillgänglig för såväl småskalig som storskalig tillämpning.

Systematiska vindmätningar som gjorts i Tanzania sedan år 2000 visar på goda förutsättningar för vindkraft i en rad områden i Iringa, Singida och Kilimanjaro

samt längs kusten och på öarna Zanzibar, Pemba och Mafia.

Småskalig vindkraft

Julius Kilimo är en av de verkliga pionjärerna på vindområdet. Julius företag *Redcot (Renewable Energy Development Company Tanzania)* arbetar sedan många år med att utveckla smarta energilösningar som utgår från lokalt tillgängliga produkter och material. Ofta används restprodukter och skrotmaterial. Exempel på produkter som utvecklats är soluppvärmda varmvattenberedare och system för destruktion av spillolja.

Den första vindsnurran som Julius var med att utveckla var på 3 kW och står uppställd i anslutning till företagets lokaler i Dar es Salaam. Denna första pilotanläggning gav erfarenheter som under 2008 kunde omsättas i en mer kommersiell produkt på 5 kW. Ett första vindkraftverk installerades för ett privat hus i Kibamba i Dars utkanter under 2008. Anläggningen förser gården med all hushållsel samt ger el för pumpning av vatten. Vindkraftverket består av en 10-bladig rotor, ett torn, växellåda, omformare och batterier.

T.v. Julius Kilimos vindsnurra för elproduktion, byggd 2008. T.h. Vindsnurra för vattenpumpning, byggd 1978.

Nästa vindkraftverk projekteras nu i Usambarabergen. Det gäller då en lite större anläggning (3x5 kW) som ska ge el till ett mentalsjukhus i byn *Lutindi*. Sjukhuset är idag anslutet till Tanescos elnät men har trots det en mycket oregelbunden strömförsörjning. Under förra året var där exempelvis ett 3 månader långt strömavbrott. Detta resulterade i såväl skador på elektrisk utrustning som att patienter blev våldsamma och orsakade skadegörelse. Risken för allvarliga bränder är också uppenbar genom att man tvingas använda fotogenlampor som en störd patient lätt kan använda som tillhygge. Kostnaderna skenar också när man tvingas använda bensen och fotogen. Man har beräknat att sjukhuset använder 60 liter bensen och 5 liter fotogen varje dag som man inte har el. Detta innebär en extra kostnad på ca 110 dollar om dagen. Genom att installera ett vindkraftverk så kan man skapa ett mer tillförlitligt och kostnadseffektivt energisystem som dessutom bidrar till ett bättre klimat och som är säkrare för såväl patienter som vårdpersonal.

Genom sin pionjärverksamhet har Julius och hans företag skapat ett intresse för vindkraft hos Tanzanias elföretag Tanesco och landets energimyndigheter. Inom ramen för det av Sida finansierade utbildningsprogrammet som nu genomförs av LIFE Academy (www.life.se) kommer att genomföras ett antal projektaktiviteter som knyter ihop dessa olika aktörer. En sådan verksamhet som beskrivs närmare nedan har inletts i byn Makawa i Dodoma regionen.

Bystudie i Makawa

Byn Makawa i regionen Dodoma är en typisk by i Tanzania. Den har drygt 6 000

invånare och dess ekonomi är baserad på vad bönderna kan odla. Byns huvudgrödor är majs, sorghum, jordnötter och solrosor. Bönderna har också mycket boskap och det förekommer även viss virkeshantering. Byn Makawa fungerar som kommersiellt centrum där bönderna kan möta uppköpare från andra delar av landet och handla basprodukter i små butiker. Byn är inte ansluten till ett centraliserat elnät och det finns inte heller några sådana planer.

Som ett led i det pågående kompetensutvecklingen inom energimyndigheten REA, Rural Energy Agency genomfördes under våren 2009 en kartläggning av byns energisituation. Syftet var att med detta som underlag bedöma förutsättningarna för att bygga vindkraft i byn. REAs inventering visar att byns energiförsörjning framförallt sker på traditionellt sätt med hjälp av lokala förnybara bränslen som brännved och träkol. För belysning används främst fotogenlampor men sedan något år har också 15 hushåll installerat egna solenergisystem som ger el till belysning, TV, mobiltelefonladdning och annan utrustning. Några av byns småföretagare har vidare investerat i små dieselgeneratorer som driver enklare jordbruksredskap och elproduktion i begränsad omfattning. Några av dessa har också noterat ett ökande behov av el för laddning av mobiltelefoner och har därför börjat en ny lukrativ business. Inom kort kommer troligen, liksom är fallet på många andra orter i regionen, att växa fram kiosker för mobiltelefonladdning som drivs med solens hjälp.

Byns vattenförsörjning sker huvudsakligen från ett borrhål med en dieselpump men utan ett vattenledningssystem och

Ephata Johannes Ole-Lolubo från Tanesco (t.v.) och Gissima Nyamo-Hanga från Rural Energy Agency (t.h.) studerar svensk vindkraft i Falkenberg.

vattentankar. Borrhål och vattenpump ägs av byn men arrenderas av en affärsman som säljer vattnet till byborna för ca 20 öre per hink. Vattentillförseln är dock oregelbunden oftast beroende på att man saknar diesel för vattenpumpen.

Kostnaden för byns energiförsörjning har ökat kraftigt under senare år och spelar därför en allt större roll för böndernas ekonomi. En inventering av dagspriset på olika energilösningar som gjordes av REA verifierar detta (se tabell). Tillgängligheten till importerad energi som diesel, bensen och fotogen är också starkt begränsad genom de långa transporter som krävs på ett dåligt utbyggt vägnät.

Energibärare	Pris US\$
Brännved	1,00 \$ per knippe av 20 grenar
Träkol	5,00 \$ per 50 kg säck
Fotogen	1,00 \$ per liter
Bensen	1,30 \$ per liter
Diesel	1,20 \$ per liter
Fickklampsbatt.	0,25 \$ per styck

Aktuella priser för olika energibärare i byn Makawa

I REAs studie ingår mätning och kartering av vindförhållanden i byn Makawa och dess omgivning. Preliminära mätningar som gjorts på marknivå visar att det finns goda förutsättningar för vindkraft på flera platser. För att ta slutlig ställning till kommande investeringar behöver dock mer omfattande vindmätningar göras, helst med hjälp av särskilda vindmaster som mäter vindhastigheter på högre höjder under en längre tid. Sådana vindmätningar är dock kostsamma och tidskrävande. Ett alternativt sätt som därför övervägs är att bygga en mindre vindkraftssnurra och på denna även göra kontinuerliga vindmätningar.

- Genom att bygga en enkel vindsnurra samtidigt som vi börjar med vindmätningar i byn så hoppas vi fånga bybornas intresse för denna nya energiresurs i byn, säger Gissima Nyamo-Hanga från REA optimistiskt när vi diskuterar hans framtidsprojekt. Dessa frågor kommer nu att närmare utredas av Gissima som tillsam-

mans med Julius Kilimo utvecklar olika pilotprojekt inom ramen för LIFEs kursverksamhet.

Storskaliga planer

Liksom elbolag i resten av världen så har även Tanesco varit skeptisk till vindkraft. Men det sker nu en tydlig attitydförändring. I Tanescos nyligen beslutade långsiktiga strategi så ges vindkraften en viktig roll. Man planerar bland annat att bygga en första vindkraftspark i Makambakoområdet inom en femårsperiod.

-Vi vet redan en hel del om vindförhållanden i området men för att projektera en vindfarm så behövs mätserier över minst ett år, säger Ephata Johannes Ole-Lolubo, planeringsschef på Tanesco. Ephata som deltar i LIFEs vindkraftsprogram har ansvaret för dessa vindkarteringar och hoppas att de ska ge ett tydligt underlag för kommande projekteringsfas. En första vindkraftspark i storleksordningen 20 MW planeras stå klart år 2013.

För Makambakoområdet finns även flera privata investeringsplaner för storskalig vindkraft. Alex Lema och hans företag SinoTan Renewables är ett sådant exempel.

-Jag började intressera mig för vindkraft för många år sen då jag hade stora problem att få en säker energitillförsel till mitt bryggeri i Arusha, sa Alex Lema när jag träffade honom första gången på en energikonferens i Afrika för något år sedan. Sedan dess har hans entreprenöranda gjort att vindkraftsutveckling blivit ett nytt affärsområde för hans företagsimperium. Alex Lema var tidigt ute och köpte upp mark i Makambakoområdet som lämpar sig för vindkraft i stor skala. SinoTan har nyligen skrivit kontrakt med ett norskt företag och har även fått stöd från Norad för detaljerade vindstudier i området. De första vindsnurrorna på 1,5-2 MW planerar man att sätta upp inom de närmsta åren.

Även i Singidaregionen pågår förberedelser för flera storskaliga vindkraftsprojekt. För en av dessa vindfarmer som projekteras av ett engelskt företag har man också ansökt om att få det registrerat som ett s.k. CDM projekt. Därigenom kan projektets ekonomi förbättras genom att man förutom att sälja el, även kan få betalt för den koldioxid som man sparar genom att använda förnybar energi istället för kol eller olja.

Text o foto: **Tommy Månsson**
tommy.mansson@life.se

Från livet i misär till egen

Med stöd från SALA IDA bedriver Katrineholms kommun och Muhezadistriktet i Tangaregionen ett vänortssamarbete sedan ett par år. Samarbetet som involverar och engagerar företagare och kommunmedborgare med nya metoder syftar till att åstadkomma ett långsiktigt kunskapsutbyte kring hållbar energi- och miljöteknik. Projektledare är Joyce Kimwaga Lundin som här ger en sammanfattning av vad som hittills åstadkommit.

Miljöteknik för hållbar utveckling är ett win-win-baserat samarbetsprojekt som genomförs genom kommunalt partnerskap mellan Katrineholms kommun och deras internationella partner Muhezadistriktet i Tanzania. SALA IDA är Sveriges Kommuner och Landstings, organisation för internationellt utvecklingssamarbete.

Som utgångspunkt för samarbetet gäller att arbeta med fattigdomsbekämpning genom att stödja företagsamhet och kunskapsutbyte. Projektet syftar till att förbättra tillgången till förnyelsebar energi som kan användas för belysning, matlagning, bevarande av jordbruksprodukter, småskaliga industrier samt försörjning med rent vatten.

En grundläggande förutsättning för att detta ska kunna genomföras är också att det finns ett framkomligt vägnät året runt.

Muhezadistriktet har 171 568 invånare på en yta av 1974 kvadratkilometer. Distriktet är uppdelat i 23 valdistrikt, 100 byar och 505 "ten cells" eller "hamlets".

Den senare nivån, hamlets, är en struktur där varje enhet om tio hus har en egen ledare som är ansvarig för invånarnas välmående.

Den dominerande ekonomiska aktiviteten i Muheza idag är jordbruk, som sysselsätter 90% av befolkningen och står för 90% av inkomsten. Distriktets per capita inkomst är Tshs. 270 000 (USD 2,25).

I inledningen av samarbetet genomförde distriktsledningen fördjupade analyser av den socio-ekonomiska situationen och av vilka utmaningar och utvecklingspotentialer som finns. Detta resulterade i en rapport och en längre analys som beskriver strategier för fattigdomsbekämpning,

Muhezadistriktet saknar hållbar energiförsörjning, kylsystem för förvaring av jordbruksprodukter, vägnät som är tillgängligt året runt och försörjning av rent vatten. Detta innebär att frukt och grönsaker som odlas i området inte kan förädlas och exporteras till andra områden

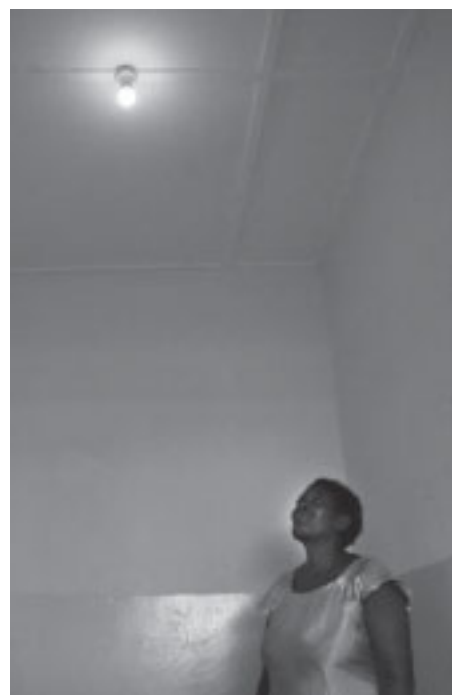
företagare

behov av samarbete och av nödvändiga externa investeringar. Inom projektet har därefter utvecklats ett arbetskoncept som är designat för att nå ut till människor som står längst ner i pyramiden och bygger på "hjälp till självhjälp".

Med behovsstudien som bakgrund har företag i Katrineholmsområdet kontaktats. Nio svenska företag mobiliserades och fem av dessa besökte Muheza under år 2009. Dessa företag representerar olika teknikområden som solenergi, vindkraft, kylsystem och vägunderhåll. Representanter från företagen introducerade olika tekniska lösningar i Muheza och 31 lokala tekniker fick därigenom en grundläggande utbildning av dessa svenska företag i installationer och före-

Installering av solceller på en hälsoklinik i Muheza

byggande underhåll. Fem av dessa fick sedan också en "Training of Trainers" utbildning i Katrineholm. Även system för biogasutvinning presenterades för Muhezadelegationen under deras besök i Sverige.

Som konkreta resultat har solceller installerats på en hälsoklinik i Muheza, ett vindkraftverk har satts upp på en folkhögskola och en design för ett kylrum har utvecklats, alltihop som resultat av det

hittills genomförda utbildningsprogrammet.

Vidare har Muhezadistriktet skrivit på ett provisoriskt avtal för upphandling av maskiner för att starta en kommunal enhet för vägbyggen i samarbete med ett företag i Katrineholm. Handelskammaren i Muheza håller också på att utveckla ett visningsrum för olika miljötekniker.

Vi anser att projektet har banat väg för en långvarig satsning som kan möjliggöra

ökad företagsamhet, start och utveckling av befintliga företag. Ökad sysselsättningsgrad är det viktigaste för att uppnå en förbättrad livskvalitet.

Om Du vill veta mer så läs vår hemsida www.neem.se där även en mer fullständig projektrapport finns för nedladdning.

Text o foto: **Joyce Kimwaga Lundin**
upendo@folkbildning.net

Ett indiskt perspektiv på Dar es Salaam

Oyster Bay & Other Short Stories heter en liten bok skriven av Jules S. Damji, född och uppvuxen i Dar es Salaam men bosatt i USA. Den innehåller välskrivna och underhållande noveller som handlar om livet i den indiska stadsdelen Upanga under 1960- och 70-talen, en tidsperiod som i Tanzania präglades av den nyunna självständigheten och stora förhoppningar, men också av politisk och social oro.

En stor del av landets äldre och mer etablerade invånare sympatiserade inte med den politiska ledningens socialistiska ambitioner, medan unga människor var starkt influerade av marxistisk ideologi. När landet så under andra halvan av 1970-talet drabbades av stora ekonomiska problem skärptes också motsättningarna mellan afrikaner och den lilla men ekonomiskt framgångsrika indiska folkgruppen. Damji utforskar i sina berättelser sina minnen av hur detta påverkade honom själv och andra omkring honom.

Detta är Damjis första bok, men han ter sig som en driven och erfaren berättare. Jag tycker förstås att han borde ha fått mer hjälp av förlaget med den slutliga språkgranskningen och även med rubriksättningen. Bokens titel är exempelvis gåtfull eftersom ingen av novellerna faktiskt heter "Oyster Bay". När jag i slutet av 1970-talet bodde i Dar es Salaam samlades ofta indiska familjer i solnedgången vid den del av Oyster Bay Beach som ligger nära Upanga. De satt eller stod där och blickade vemodigt över Indiska oceanen österut – mot Indien. Barnen lekte och badade, ibland vadade även kvinnorna i sina långa saris ut i havet för att svalka sig. Kanske gör de så fortfarande. De här kvällspromenaderna finns inte med i boken, men jag gissar att de ändå måste ligga bakom bokens titel?

Men det här är småsaker som inte stör själva läsningen, eftersom gestaltningen av människor, relationer och miljöer är så livfull, ömsint och humoristisk. Och även om dramatiken utspelar sig i relationer mellan familjemedlemmar, vänner och älskande löper det hela tiden en tydlig röd tråd mellan de olika novellerna. Den tråden berör den snabba föränd-

ringen av livsvillkor i ett utvecklingsland och en ung människas frigörelse från instängdheten i den lilla indiska enklaven.

I den inledande berättelsen ser en missnöjd brud, hämtad från Indien, till att få det gamla mangoträdet, som likt en sinnebild för stabilitet och tradition alltid stått mitt bland husen i Upanga, nedhugget. Sedan följer en andlös skildring av hur två tanzanier för första gången lyckas placera sig bland vinnarna i den östafrikanska rallytävlingen, en gripande berättelse om en gammal moskéföreståndares levnadsöde och en tragikomisk historia om korruptionens vådor. Vi får också ta del av politiska motsättningar inom familjen med sorgliga följder samt av upplevelsen att begrava en bror som stupat i kampen för FRELIMO. Avslutningsvis skildras den långa resan till en familjeåterförening i Rhodesia och de känsloladdade mötena under denna.

Konflikten mellan den starka familjekänslan och önskan om att ta del i en ny, förändrad omvärld intensifieras ju äldre författarens "alter ego" i novellerna blir, men slutligen kommer han fram till att man i en befrielseörelse kan slåss på andra sätt än med vapen. Att i det historiska landskapet finna och återge berättelserna om sin etniska minoritet är det sätt som Damji valt.

För mig som läsare ger boken ett anorlunda perspektiv på Dar es Salaam som tillför de egna minnesbilderna ytterligare komplexitet och nyansering. Jag känner igen mig men gläds också åt att få återse platsen och tiden med delvis nya ögon, lära och förstå lite mer.

Pia Eresund

Oyster Bay & Other Short Stories
Jules S. Damji,
Author House UK 2006,
ISBN 978-1-4259-6431-3

Kulturaktiviteter

Nytt från Tingatinga-kooperativet

Se en trailer med den tecknade Tingatinga-serie som Walt Disney har tagit fram och som börjar visas på nyåret <<http://www.worldscreen.com/worldscreenings/screening/441>>.

Tingatinga-kooperativet kommer även att vara representerat på fotbolls VM i Sydafrika 2010. John Kilaka är inbjuden att tillsammans med andra afrikanska konstnärer visa upp afrikansk bildkonst. Dessutom kommer det att finnas en internationell utställning med konstnärer från resten av världen. Det är det största och mest ambitiösa initiativet någonsin att visa konst från hela världen – enligt arrangörerna.

Tingatinga-kooperativet har haft en stundtals häftig brevväxling med Berit Sahlström, bildkonstnär och doktor i konstvetenskap. Sahlström påstår i en artikel från 1996 att Edward Said Tingatinga är född i Mosambique. Tingatingas barn och andra källor såsom den danske fotografen Jesper Kirkeas framhåller att han är född i Tanzania. Sahlströms uppgifter har nu spritts i internationell press i samband med filmerna *Tingatinga tales*. Kooperativet tycker det är olyckligt att inte Tanzania får kredit för sin duktige konstnär. Sahlström vägrar ändra sina uppgifter.

Eva Löfgren

Nyheter från ambassadören

Zanzibar dominerade augusti månad för mig. Närmare bestämt väljarregistreringen på Pemba. Hoppet om fria och rättvisa val på Zanzibar i dess helhet. Och hotet att det till sist ändå blir något annat vi får uppleva i oktober nästa år.

Den 13 augusti gjorde EU:s ambassadörer ett uttalande tillsammans med våra kollegor från USA, Norge, Kanada och Japan där vi uttryckte vår oro över hur registreringen av väljare på Pemba har hanterats. Vi utgick från oberoende och trovärdiga uppgifter om att utfärdandet av ID-kort sker på ett sätt som hindrar en del zanzibarierna att registrera sig och därmed sedan utöva sin rösträtt. Dessutom var det uppenbart att processen hade åtföljts av en del lokala oroligheter vid registreringsstationer (som vi även sett prov på den senaste månaden).

Uttalandet finns utlagt på ambassadens hemsida och fick förhållandevis stort genomslag i lokala medier. Det följdes också av en rejäl och uppriktig dialog med Zanzibars regering. President Karume gav klara direktiv i anslutning till vårt möte om att ID-kortsprocessen måste snabbas på och skötas så att ingen som faktiskt är kvalificerad förhindras att bli registrerad som väljare.

Min och EU-ländernas slutsats är enkel: Det är vad som till sist händer på marken som är avgörande för vår bedömning. Om vi får se faktiska förbättringar så att ingen berövas sin rösträtt eller om problemen fortsätter. Vi följer utvecklingen noga, har löpande kontakter både med regeringssidan och oppositionen och uppdaterar regelbundet reseinformationen på hemsidan när det finns något nytt att säga.

Anledningen till vårt uttalande är naturligtvis dyster. Sammanbrottet i de så kallade Mwafaka-förhandlingarna mellan regeringspartiet CCM och oppositionspartiet CUF i slutet på mars 2008 pekade i riktning mot en bekymmersam valrörelse, och det är dess värre detta som vi nu ser de första proven på. Samtidigt var det glädjande att vi kunde agera snabbt och tillsammans. Vi som EU. Och vi i EU i nära samverkan med våra kolleger från fyra andra tunga givarländer. Vi har gett en tidig och tydlig signal inför valen om ett år. Hur långt det räcker får vi se, men signalen har gått fram – så mycket vet vi.

Jag hade en annan, mer uppmuntrande upplevelse i augusti. Den tanzaniska riksrevisionen (National Audit Office) som får ett omfattande stöd från sina svenska kollegor och från Sida invigde ett nytt regionkontor i Singida, finansierat av Sverige. President Kikwete som var hedersgäst gav i sitt tal återigen ett starkt stöd åt riksrevisionen och riksrevisorn själv Ludovick Utouh. Det stödet spelar en central roll för revisorernas möjligheter att göra sig gällande. Något liknande tror jag faktiskt kan sägas om biståndet från Sverige. Riksrevisionens kapacitet ökar, rapporterna kommer i tid och håller allt högre kvalitet. Den statliga revisionen har fått tändar och använder dem. Det finns mycket kvar att göra men de gånger jag kan tycka att reformer går för långsamt i Tanzania brukar jag tänka på riksrevisionen för att bli på bättre humör...

De månader som återstår av 2009 blir späckade. Vi arbetar mycket med demokrati och mänskliga rättigheter under vårt EU-ordförandeskap och ska bland annat ta nya tag kring den oroande behandlingen av pastoralister, kring barns rätt och kring jämställdhetsfrågorna – inte minst våld mot kvinnor.

Vi kommer säkert också att engageras mera i dialogen med Tanzania om klimatfrågan inför de avgörande förhandlingarna i Köpenhamn i december.

Som en del av vårt EU-ordförandeskap har vi huvudansvar för den europeiska filmfestivalen i Dar es Salaam (European Film Festival). Över 30 filmer från hela Europa samt några filmer från Tanzania visas under två veckor, den 16-29 oktober. Tack vare sponsorer är inträde gratis

på New World Cinema i Mwenje. Varmt välkomna!

I november går den årliga genomgången av budgetstödet av stapeln – en helt fundamental process för uppföljning av det svenska biståndet. Vi ska därefter ha ett öppet hus på ambassaden på temat transparens och offentlighet den första december.

Och sen naturligtvis Lucia – i år lördagen den 12 december på residenset. Vi är snart där. Välkomna då!

Dar es Salaam oktober 2009
Staffan Herrström
Ambassadör

Flyg till Afrika?

Söker Du en pålitlig resebyrå? Då är vi rätt val!

☑ Kunskap ☑ Erfarenhet ☑ Specialpriser (Raptim)

Safari? Anlita Tour Africa, www.tourafrica.se !
(Tour Africa är en del av Tranås resebyrå)

Välkommen!

 Tel: 0140 - 375 010
e-post: africa@tranas-resebyra.se
Hemsida: www.tranas-resebyra.se

Tranås resebyrå - trygghet och kvalitet sedan 1979

Resa klimatkompenserad

Africana Travel har flera resor till Tanzania. Deras ekosafari är en resa som kombinerar natur och kultur och som de hävdar är resande som på bästa sätt skyddar miljön, värnar landets kultur och bidrar till att skapa en positiv ekonomisk utveckling i Tanzania. De har nu startat samarbete med GreenBagTag™ som är en adresstag med inbyggd klimatkompensation och ett söksystem för bagage world-wide som fungerar oavsett färd-sätt. Africana Travel arbetar med hållbart resande enligt VD David Lenefors. Det är en resa i sig och en resa som vi bara precis har startat och som aldrig slutar, säger han. Deras samarbete med GreenBagTag är ett steg på den vägen genom att flyg-resorna klimatkompenseras.

Att minska risker

Nordiska Afrikainstitutet (NAI) har i år publicerat en rapport kallad *Dealing with uncertainty in contemporary African lives*. Den innehåller nio vetenskapliga uppsatser, varav merparten är från Tanzania. De handlar om hur den enskilda individen försöker minska sin utsatthet på olika sätt. Ibland är det praktiska åtgärder som ska minska risken för olyckor. Andra gånger tillgriper man trolldom eller religiösa riter. Kapitelrubrikerna speglar alla sorters mänskligt elände – hiv/aids naturligtvis inte undantaget. Vidskepligheten frodas i tider av social och ekonomisk stress. Rapporten finns att ladda ner från NAIs hemsida.

Nordiska Afrikainstitutet
The Nordic Africa Institute

Rekordhög tepriser

Grossistpriserna på te är rekordhög och ytterligare höjningar väntas. Det tar ca ett halvt år innan det slår igenom i detaljhandeln. Efterfrågan på te, särskilt på exklusiva sorter, ökar över hela världen. En annan viktig faktor är att det regnat mindre än vanligt i Östafrika, Indien och på Sri Lanka.

SEI öppnar kontor i Dar

Den 4 juni i år öppnade Stockholm Environment Institute, (SEI) ett nytt

Afrikacentrum i Dar es Salaam. Centret som är placerat vid Institute of Resource Assessment vid universitet i Dar ska fungera som SEIs nod i Afrika.

Frågor om energi och klimat är centrala i verksamheten. Exempel på pågående projekt gäller strategier för biobränsleutveckling liksom utveckling av enkla datorbaserade verktyg för att analysera lokala effekter av klimatförändringar i Afrika. För mer information, kontakta centrets chef Anders Arvidson (anders.arvidson@sei.se).

Vattenhushållning för jordbruket

Elin Enfors lade i maj fram sin avhandling om metoder för att förbättra vattenförsörjningen för jordbruket i torra områden. Hon har studerat förhållandena i Makanya avrinningsområde i nordöstra Tanzania och visat att man kan göra mycket för att förbättra skördarna genom att ta vara på befintliga vattenresurser med enkla metoder.

Traps and transformation: Exploring the potential of water system innovations in dryland sub-Saharan Africa.

Systemekologiska institutionen, Stockholms universitet. Maj 2009.

Vi missade ESACS-skolans besök

En grupp elever, rektor Agnes Murage och en musiklärare från privatskolan ESACS i Dar es Salaams norra förorter besökte i våras Finland och Åland. Man höll flera bejublande föreställningar för att samla in pengar till utbyggnad av skolan.

Kokboksförfattaren m.m. Benn Hadari i Mariehamn var den förmedlande länken. Han hade sett eleverna uppträda i Dar och lyckades få finska utrikesministeriet att bekosta besöket. Tyvärr blev det inga konserter i Stockholm. Varken Svetan eller Kilimanjaro Club orkade organisera ett besök.

Gemensam miljölagstiftning för Victoriasjön

I december skall Tanzania, Kenya och Uganda diskutera ett utkast till gemensam miljölagstiftning för Victoriasjön. Det är

ett viktigt steg för integrering av medlemsstaterna i East African Community och speciellt för Victoriasjön som är hårt belastad av föroreningar och flytande mattbildande vattenhyacinter

Bolognjaövergången förblir stängd

Gränsövergången mellan Serengeti och Masai Mara förblir stängd trots att ledare från Kenya och Tanzania tidigare kommit överens om att öppna den enligt ett pressmeddelande från *Kato, Kenya Ass. of Tours Operators*.

Gränsövergången stängdes 1977 av Tanzania när Östafrikanska gemenskapen upplöstes. Tanzania hävdar att övergången hålls stängd på grund av miljöskäl.

”The fragile ecosystem of the area, which is a World Heritage Site, can not be sacrificed for the purpose of shortening the route between Maasai-Mara and Serengeti National Parks”, säger vice ministern för turism och naturresurser Ezekiel Maige.

Skulle gränsövergången öppnas är man rädd för att 100-tals minibussar kommer att köra in varje dag och i de flesta fall återvända till de många lodgerna i Masai Mara till natten.

Nu går trafiken över Isebana-Sirari på Musoma-Kisivägen vilket är en lång omväg som begränsar trafiken och leder till längre besök och övernattningar i Tanzania.

Med smak av Afrika

I en annonsbilaga för matmässan i Älvsjö i oktober var det flera sidor med afrikanska recept.

Ungefär samtidigt gav Coop ut ett litet häfte med tio recept. Chefen för Coops provkök, Sara Begner har varit på resa i Kenya med Kooperationen utan gränser och VI-skogen. Där provade hon på att laga mat över öppen eld i rökiga kök på landet.

229 miljoner till forskningssamarbete

Sverige och Tanzania signerade i september ett mycket omfattande samarbetsavtal för forskning som löper fram till 2013. Syftet med stödet är att stärka det nationella forskningsrådet och öka kvalitén på forskningen samt att få en bättre integration av forskningsresultaten i arbetet att bekämpa fattigdomen.

Stödet koncentrerar sig till forskning på naturresurser, miljö och förnyelsebar energi, handel och entreprenörskap, samt stadsplanering och hälsa. Samarbetet involverar svenska institutioner på universiteten i Göteborg, Stockholm, Uppsala och Umeå, samt Kungliga Tekniska Högskolan, Karolinska Institutet, Smittskyddsinstitutet och Swedish Environmental Research Group.

-Det svenska samarbetet med Tanzania har en lång historia och kunnat påvisa framsteg och goda resultat. Ett exempel är forskningen för att hitta ett nytt hiv/aids-vaccin. Vi har under många år finansierat utbildning av de tanzaniska forskarna och nu börjar samarbetet ge försiktigt positiva resultat för ett nytt vaccin, säger Tomas Kjellqvist, Chef för Sidas forskningssektariat.

Samarbetet mellan Tanzania och Sverige har bland annat bidragit till en generellt högre akademisk nivå på universitetslärare och forskare, användning av IT för att kommunicera med internationella forskare och digitala forskningsbibliotek, samt en stärkt ställning för kvinnliga forskare. Det har också bidragit till konkreta forskningsresultat som till exempel bättre behandling av malaria hos barn under fem år, ökad förmåga att kartlägga klimatförändringar i kustområden och en ökad förståelse av små och medelstora företags bidrag till landets utveckling.

-En stark nationell forskning är avgörande både för att förstå och tackla de utmaningar som Tanzania och världen ställs inför idag. Det är också viktigt att landet självt har resurser för vetenskaplig forskning inom de områden som är viktiga för det egna landet och regionen.

Sida har stött uppbyggnaden av tanzaniska institutioner och arbetat med utbildning av forskare sedan 1976. Med det nya avtalet fortsätter Sida nu ge stöd till de tre största universiteten i Tanzania samt till det nationella forskningsrådet.

Förnyat budgetstöd till Tanzania

Sida har ingått ett fyraårigt avtal om budgetstöd till Tanzania, i linje med landets strategi för fattigdomsbekämpning. Stödet kommer att ligga på mellan 315 och 450 miljoner kronor per år beroende på vilka resultat som uppnås.

Sida ställer krav på framsteg i bekämpningen av korruption och respekt för demokrati och mänskliga rättigheter.

2:a psoriasis världskongressen

Under fem dagar i juni samlades drygt 1000 personer från 66 länder i Stockholm för den andra världskongressen om hudsjukdomen psoriasis. Man beräknar att 125 miljoner människor är mer eller mindre drabbade av denna, än så länge obotliga sjukdom som ofta även ger inflammation och värk i leder, psoriasisartrit.

Från Tanzania deltog professorn i dermatologi Johan Masenga. Han är chef för WHO:s utbildningscenter i Dar es Salaam.

I Tanzania finns många sjukdomar som sänker immunförsvaret bl a Aids. För de som redan tidigare har psoriasis blossar den ofta upp och blir svårbehandlad.

Masenga är frustrerad över att det i Tanzania inte finns ekonomiska möjligheter att ordinera mediciner som han vet hjälper.

Han önskar också att det skulle forskas mer på varför psoriasis inte förekommer i Västafrika och på Grönland.

Aidsvaccin

De Svensk-Tanzaniska försöken under ledning av professor Eric Sandström att ta fram ett vaccin mot Aids har uppmärksammats i höst bl a i DN (27 sept. o 19 okt.) med flera stora artiklar. Arbetet har pågått sedan 2002. Fältförsöken med 60 poliser i Dar es Salaam som startade 2005 verkar mycket lovande.

Resultaten från denna studie och en studie i Thailand med ett USA-utvecklat vaccin presenterades på en Aidsforskningskonferens i Paris i oktober.

Nu gäller det att finansiera ett dyrt försök med flera tusen personer.

I Tanzania beräknas att enbart ca 25% av HIV-positiva får bromsmediciner på grund av de höga kostnaderna. Ändock har förstahandsmedicinerna sjunkit i pris från 2006 till 2008 med upp till 40%. Andrahandsalternativen är fortfarande allt för dyra för de flesta.

Pris till Anna Tibaijuka

I år går Göteborgspriset, också kallat "Nobelpriset i miljö" till Anna Tibaijuka, sedan år 2000 chef för Habitat, världsorganisationens boende- och bosättningsprogram med uppgift att verka för socialt och miljömässigt hållbara städer. Anna, som kommer från Tanzania har också många kopplingar till Sverige där hon doktorerat på SLU och levt många år som ambassadörshustru. Anna är också aktiv (som founding chairperson) i Joha Trust, Barbro Johanssons flickskola i Tanzania.

Anna får dela priset, äran och en prissumma på en miljon kronor, med Enrique Peñalosa, Bogotá, Colombia och Sören Hermansen, Samsö, Danmark för sina insatser att skapa mer hållbara städer och regioner. Den officiella motiveringen lyder: *"Med hemvist på varsin kontinent är de, både lokalt och globalt, kunniga, engagerade och otåliga "doers" och ambassadörer för en av mänsklighetens ödesfrågor – kampen för hållbar utveckling i stad och region. Alla tre har varit pådrivande för att åstadkomma avgörande systemförändringar."*

Tidigare flyktingläger återställs

Tanzania har påbörjat ett FN-finansierat tvåårigt pilotprojekt för 20 miljoner \$ får att återställa tidigare flyktingläger i nordvästra Tanzania.

De hundratusentals flyktingarna som i många år bott i den nu avvecklade flyktinglägren har gått hårt åt omgivningarna på jakt efter ved och vatten.

Byggnader skall repareras och användas till skolor, hälso- och sjukvårdcentraler, ungdomscenter m.m. Vattenförsörjningsanläggningar skall repareras och byggas ut etc.

Lägren finns i Kigoma, Kasulu, Kibondo, Ngara och Karagwe-distrikten.

Inte mindre än tio FN-organisationer är inblandade i arbetet.

”Funktionshindrade alltmer synliga i samhället”

”Jag heter Irene Mukoi och jag är elva år. Jag bor i Dar es Salaam i Tanzania. Jag går i sexan. Det var min mamma som såg till att jag fick börja skolan. På min skola finns det många som är blinda eller som har albinism som jag. Men vi sitter i samma klassrum och leker och sportar tillsammans. Jag gillar att gå här. Det enda som inte är bra på skolan är att det inte finns tillräckligt med hjälpmedel för dem som är blinda eller ser väldigt dåligt.

Mina föräldrar är stolta att jag kan gå i skolan som andra barn. Och jag vet att det är min rättighet!”

Mer än 1200 barn med funktionshinder i Tanzania får i dag hjälp genom Erikshjälpen. Barnen får möjlighet att gå i skolan och känna att de är lika mycket värda som alla andra barn. Arbetet sker runt Dar es Salaam och i Iringa-distriktet. Skolan i byn Makalala har ett femtiotal funktionshindrade barn som deltar i den ordinarie undervisningen. Detta är mycket ovanligt i Afrika!

Projektet tillgodoser barnens behov så att de har möjlighet att delta i skolan på så lika villkor som möjligt jämfört med andra barn. Erikshjälpens samarbetspartner TRACED, *Tanzania Resource and Assessment Centre for Disabled Children*, följer upp verksamheten och bidrar med träning av personal och sakkunskap i handikappfrågor.

Att vara albino i Tanzania är svårt. Dels på grund av de funktionshinder det ofta medför i form av hudproblem och synskador. Utsattheten i samhället är också stor.

-Albinos jagas som djur! Bland annat på grund av vidskeplighet. En kroppsdel från en albino påstås ge rikedom, berättar Mr Mbonia som leder arbetet på TRACED.

Sjukgymnast Barbro Henriksson från Norrköping har nyligen varit på TRACED som bland annat rådgivare inom de projekt som berör hjälp, träning och hjälpmedel för barn med funktionshinder.

-I Tanzania finns fortfarande på många håll en nedsättande syn på funktionshindrade. Gamla fördomar lever kvar och man gömmer ofta undan barn med funktionsnedsättning. De får därför ingen träning och stöd att kunna utvecklas optimalt, till exempel fysiskt, mentalt, socialt eller kommunikativt. Så kan exempelvis en person som, med rätt hjälp, hade kunnat gå ändå hamna i rullstol.

Barbro har varit i Tanzania på uppdrag av Skandinaviska läkarbanken som stöds av Erikshjälpen. Under sina veckor i där höll hon seminarier på fyra olika platser. Hon har informerat om attityder till funktionshindrade, orsaker och vikten av förebyggande insatser, för att förhindra sekundära handikapp.

-Om vi upptäcker funktionshinder tidigare kan vi sätta in insatser och hitta träningsmetoder som hjälper till att göra livet lättare för den drabbade. Många mammor överbeskyddar barn som har funktionshinder. De vakar över dem och vågar inte låta dem göra saker på egen hand och bli mer självständiga i sina dagliga aktiviteter. Resultatet blir ofta att de blir ännu mer inaktiva och försenade i sin utveckling.

Det finns, menar Barbro, många enkla sätt att stimulera barn med funktionshinder att klara sig bättre på egen hand; kunna gå eller ta sig fram på andra sätt. Hon berättar hur många mammor

På TRACED integreras barn med funktionshinder i skolan. Sjukgymnast Barbro Johansson är med och utvecklar arbetet.

Foto: Mr Mbonia

fascinerat tar till sig all information och lär sig hur de ska träna med sina barn.

-Det bästa är att det är så enkelt! Många hjälpmedel har man redan omkring sig förstår varför de behövs och hur de ska fungera. Kuddar som stöd för att sitta, eller att sitta i ett hörn för att hjälpa bålbalansen. Det är mycket som kan användas och innebära en stor skillnad för de barn som kan tränas. Jag blir så glad när jag ser att föräldrarna och medarbetarna verkligen tar till sig ny kunskap och vill arbeta vidare med det här.

TRACED arbetar mycket med att integrera barn med funktionshinder i skolan, ett arbete som gått framåt. Att de funktionshindrade barnen kommer ut och syns i samhället i stället för att gömmas undan, det är viktigt menar Barbro som redan ser att en förändring är på gång.

Ett fantastiskt exempel är Merika. Hon är 14 år och går i högstadiet. Hon föddes med bara ett ben och tar sig fram genom att hoppa med hjälp av två kryckkäppar. Det är tre kilometer till skolan, ett avstånd som hon enbart hoppar varje dag. Hon har nämligen bestämt sig för att bli sjuksköterska och att sakna ett ben är inget hinder för henne. Vid frågan om hon har någon lösning på problemet med avståndet svarar hon att hon kanske skulle kunna flytta närmare skolan eller få stöd till en trehjulig cykel att ta sig fram med. Många barn hittar bra egna lösningar för att klara av sitt dagliga liv och bli självständiga om de bara får uppmuntran.

Nu hoppas Barbro på att denna positiva utveckling fortsätter. I framtiden skulle det kunna finnas resurscenter på sjukhuset som arbetar med dessa frågor, samtidigt som människorna i byarna inspireras att arbeta gemensamt för en bättre situation för människor med funktionshinder.

Sofia Arnoldsdotter

Ur Erikshjälpens tidning nr 3 2009